

ปกิณกะ

ความแตกต่างหญิงชาย และความก้าวหน้าในอาชีพ
อาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ
Gender Differences and The Career Progress
of Public Universities Members*

สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์** Suwichai Kosaiyawat

บทคัดย่อ

ความก้าวหน้าในอาชีพของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ มีความแตกต่างกันตามเพศ สาขาวิชา สถานที่จบการศึกษา ระดับการศึกษา การดำรงตำแหน่งทางบริหาร และการดำรงตำแหน่งทางวิชาการ เมื่อพิจารณาจากจำนวนรวมของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 24 แห่ง มีจำนวน 24,680 คน เป็นผู้ชาย 11,900 คน เป็นผู้หญิง 12,780 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 48.21 ต่อ 51.79 จำแนกตามสาขาวิชา พบว่า สาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี มีจำนวน 10,362 คน เป็นผู้ชาย 6,153 คน เป็นผู้หญิง 4,209 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 59.39 ต่อ 40.61 สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีจำนวน 6,555 คน เป็นผู้ชาย 2,682 คน เป็นผู้หญิง 3,873 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 40.92 ต่อ 59.08 สาขาวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มีจำนวน 7,763 คน เป็นผู้ชาย 3,065 คน เป็นผู้หญิง 4,698 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 39.49 ต่อ 60.51

พิจารณาความก้าวหน้าในการดำรงตำแหน่งบริหารของมหาวิทยาลัย พบว่า มีจำนวนรวม 1,816 คน เป็นผู้ชาย 1,245 คน เป็นผู้หญิง 571 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 68.56 ต่อ 31.44 แบ่งเป็นตำแหน่งอธิการบดี 24 คน เป็นผู้ชาย 22 คน เป็นผู้หญิง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 ต่อ 8.33 ตำแหน่งรองอธิการบดี 183 คน เป็นผู้ชาย 146 คน เป็นผู้หญิง 37 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 79.78 ต่อ 20.22 ตำแหน่งผู้ช่วยอธิการบดี 74 คน เป็นผู้ชาย 46 คน เป็นผู้หญิง 28 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 62.16 ต่อ 37.84 ตำแหน่งคณบดี 277 คน เป็นผู้ชาย 220 คน เป็นผู้หญิง 57 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 79.42 ต่อ 20.58 ตำแหน่ง

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าวิจัยเอกสารประกอบการทำวิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาประชากรและการพัฒนา คณะสถิติประยุกต์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

** รองศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131

รองคณบดี 1,082 คน เป็นผู้ชาย 684 เป็นผู้หญิง 398 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 63.22 ต่อ 36.78 ตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์ สถาบันหรือสำนักเทียบเท่าคณะวิชา 176 คน เป็นผู้ชาย 127 คน เป็นผู้หญิง 49 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 72.16 ต่อ 27.84 พิจารณาความก้าวหน้าในการดำรงตำแหน่งทางวิชาการ พบว่า ตำแหน่งอาจารย์มีจำนวนรวม 13,111 คน เป็นผู้ชาย 6,350 คน เป็นผู้หญิง 6,761 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 48.43 ต่อ 51.57 ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์มีจำนวนรวม 6,710 คน เป็นผู้ชาย 3,028 คน เป็นผู้หญิง 3,682 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 45.13 ต่อ 54.87 ตำแหน่งรองศาสตราจารย์มีจำนวนรวม 4,599 คน เป็นผู้ชาย 2,333 คน เป็นผู้หญิง 2,226 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 51.17 ต่อ 48.83 ตำแหน่งศาสตราจารย์มีจำนวนรวม 300 คน เป็นผู้ชาย 189 คน เป็นผู้หญิง 111 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 63.00 ต่อ 37.00

พิจารณาจากระดับการศึกษาสูงสุดและสถานที่จบการศึกษาสูงสุด พบว่า จบการศึกษาระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศ เป็นผู้ชาย 286 คน เป็นผู้หญิง 110 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 53.36 ต่อ 43.65

กล่าวโดยสรุปได้ว่า อาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐในจำนวนรวมเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย แต่ความก้าวหน้าในการดำรงตำแหน่งบริหาร และตำแหน่งวิชาการในระดับสูงเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง

Abstract

The difference in career progress of public university members is composed of gender, area of concentration, educational level, place of the highest educational degree, administrative position, and academic position. Considering the total of public university members from 24 universities, it was revealed that there were 24,680, consisting of 11,900 males (48.21%) and 12,780 females (51.79%). As for the area of concentration, it was found that the area of science and technologies consisted of 10,362 in total, 6,153 males (59.39%) and 4,209 females (40.61%). The area of health science consisted of 6,555 in total, 2,682 males (40.92%) and 3,873 females (59.08%). The area of social science and humanities consisted of 7,763 in total, 3,065 males (39.49%) and 4,698 females (60.51%).

Career progress at the administrative level was considered, consisting of 1,816 total members, 1,245 males (68.56%) and 571 females (31.44%), with 24 presidents, 22 males (91.67%) and 2 females (8.33%), 183 vice presidents,

146 males (79.78%) and 37 females (20.22%), 74 assistant vice-presidents, 46 males (62.16%), and 28 females (37.84%), 277 deans, 220 males (79.42%) and 57 females (20.58%), 1,082 vice-deans, 684 males (63.22%) and 398 females (36.78%), and 176 directors of centers or others, 122 males (72.16%) and 49 females (27.84%).

Considering career progress of individuals in an academic position, this group was composed of 13,111 lecturers in total, 6,350 males (42.43%) and 6,761 females (51.57%), 6,710 assistant professors, 3,028 males (45.13%) and 3,682 females (54.87%), 4,559 associate professors, 2,333 males (51.17%) and 2,226 females (48.83%), and 300 professors, 189 males (63.00%) and 111 females (37.00%).

In terms of the highest educational level and place of the highest educational degree, it was found that most of the public university members held a doctoral degree from abroad, 286 males (53.36%) and 110 females (43.65%). In conclusion, it is possible to summarize that the total number of public university members consisted of more females than males; on the other hand, there was more career progress of males than females in administrative and academic positions.

ความนำ

ความก้าวหน้าของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ เป็นไปตามข้อกำหนดของสถาบันอุดมศึกษา สำหรับสายอาจารย์หรือสายผู้สอนใช้ระบบจำแนกวิทยฐานะเป็นหลักในการกำหนดตำแหน่งวิชาการ ซึ่งมีผลต่อการเลื่อนระดับขั้นเงินเดือน ค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่พึงได้รับ และเป็นสิ่งที่แสดงถึงความก้าวหน้าในอาชีพของอาจารย์มหาวิทยาลัย (กฎกระทรวง, 2547: 6-7) การดำรงตำแหน่งวิชาการและตำแหน่งบริหารในมหาวิทยาลัยยังมีความแตกต่างหญิงชายอย่างเห็นได้ชัดเพราะเมื่อพิจารณาจำนวนอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐ 24 แห่ง มีจำนวนทั้งสิ้น 24,352 คน เป็นผู้ชาย 12,096 คน (ร้อยละ 49.87) ผู้หญิง 12,157 คน (ร้อยละ 50.13) มีผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ทั้งสิ้น 347 คน เป็นผู้ชาย 235 คน (ร้อยละ 67.22) ผู้หญิง 112 คน (ร้อยละ 32.28) มีผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ระดับ 11 จำนวน 51 คน เป็นผู้ชาย 47 คน (ร้อยละ 92.16) ผู้หญิง 4 คน (ร้อยละ 7.84) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2548: 158) แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงดำรงตำแหน่งทางวิชาการระดับสูงสุดมีจำนวนน้อยกว่าผู้ชายอยู่มาก ทั้งที่เป็นกลุ่มประชากรที่มีจำนวนมากกว่าโดยรวม สำหรับการดำรงตำแหน่งบริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัย

คือ ตำแหน่งอธิการบดี มีผู้หญิงดำรงตำแหน่งนี้น้อยมาก คือ มีเพียง 5 แห่งจาก 24 แห่ง (ทวชมหาวิทยาลัย, 2546: 19) และในปี พ.ศ. 2547 มีเพียง 2 แห่ง เท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2548: 14)

การดำรงตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นดัชนีสำคัญตัวหนึ่งในการชี้วัดคุณภาพ และมาตรฐานทางวิชาการ ในระบบการประกันคุณภาพและการจัดอันดับมหาวิทยาลัยทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ ดังนั้น มหาวิทยาลัยจึงมีนโยบายส่งเสริมให้อาจารย์สร้างผลงานทางวิชาการเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ เพราะนอกจากเป็นความก้าวหน้าส่วนบุคคลแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา และยกระดับทางวิชาการของมหาวิทยาลัยไปพร้อมกัน โดยมีองค์ประกอบในการพิจารณาเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ คือ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน คุณวุฒิทางการศึกษา ผลงานที่แสดงถึงความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ เฉพาะตัวและเฉพาะทางในสาขาวิชา อันเป็นคุณสมบัติด้านการทำงานของบุคคล ไม่ได้มีข้อกำหนดเรื่องเพศ แต่สถานการณ์ที่ปรากฏยังพบว่า มีความแตกต่างหญิงชาย หรือ ความแตกต่างทางเพศอยู่มาก เพราะผู้หญิงยังมีโอกาสและความก้าวหน้าไม่เท่าเทียมผู้ชาย แม้ว่าผู้ทำงานเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาระดับสูง โดยเส้นทางการทำงานสายวิชาการเป็นงานที่มีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพมากกว่าอาชีพอื่น

ดังนั้น ประเด็นความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย จึงเป็นประเด็นที่มีการนำไปพิจารณาในวงวิชาการอย่างกว้างขวางทั้งระดับประเทศ ระดับนานาชาติ และเป็นประเด็นระดับสากลในการประชุมประชากรและการพัฒนาระหว่างประเทศ ณ กรุงโคโร ประเทศอียิปต์ เมื่อปี พ.ศ. 2537 เป็นครั้งแรก จากนั้นจึงได้นำมติของที่ประชุมมากำหนดเป็นนโยบาย แผนงาน และโครงการต่าง ๆ ให้ประเทศสมาชิกได้นำไปปฏิบัติเพื่อลดความแตกต่างหญิงชายและความไม่เสมอภาคทางเพศ ให้น้อยลง ส่งเสริมสิทธิ บทบาท หน้าที่ และยกระดับสถานภาพของผู้หญิงให้มีเพิ่มขึ้น ศึกษาหาสาเหตุ ปัญหา และข้อจำกัดที่สร้างความไม่เป็นธรรมต่อผู้หญิง เพื่อให้ผู้หญิงมีโอกาสดำรงตำแหน่งในตำแหน่งต่าง ๆ ทางสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย และสนับสนุนให้ผู้หญิงมีโอกาสนำก้าวหน้าในสายงานมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

จำนวนอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

อาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐเป็นข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 หมายถึง บุคคลซึ่งได้รับบรรจุ และแต่งตั้งให้รับราชการตามพระราชบัญญัตินี้ โดยได้รับเงินเดือนจากเงินงบประมาณประเภทเงินเดือนในสถาบันอุดมศึกษา เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติทั่วไป และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังความในมาตรา 7 คือ มีสัญชาติไทย มีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และเป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข นอกจากนั้น ต้องไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการ

การเมือง ไม่เป็นคนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเป็นโรคที่กำหนดไว้ในกฎหมายของการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (กฎกระทรวง, 2547: 2) นอกจากนี้ ผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาจะต้องไม่เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักราชการ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีไม่เป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไม่เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากรัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไม่เคยถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ไม่เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกเพราะกระทำผิดวินัยตามพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่น และไม่เป็นผู้เคยกระทำการทุจริตในการสอบเข้ารับราชการหรือเข้าปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา, 2547: 3)

จากข้อกำหนดของคุณสมบัติดังกล่าว มิได้มีการกำหนด เพศ เป็นข้อจำกัดในการรับราชการ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ทั้งชายและหญิง มีสิทธิเท่าเทียมกันในการเข้ารับราชการเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย เมื่อพิจารณาจำนวนอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 24 แห่ง มีอาจารย์ผู้หญิงมากกว่าอาจารย์ผู้ชายเล็กน้อย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สัดส่วนอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 24 แห่ง จำแนกตามเพศ

ที่	มหาวิทยาลัย	จำนวนอาจารย์			
		รวม	ชาย	หญิง	สัดส่วนชายต่อหญิง
1	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	2,792	1,322	1,470	47.35 : 52.65
2	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2,283	1,222	1,061	53.53 : 46.47
3	มหาวิทยาลัยขอนแก่น	1,817	863	954	47.50 : 52.50
4	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	2,252	1,028	1,224	45.64 : 54.36
5	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	1,261	511	750	40.53 : 59.47
6	มหาวิทยาลัยมหิดล	2,631	1,167	1,464	44.36 : 55.64
7	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	901	389	512	43.18 : 56.82
8	มหาวิทยาลัยศิลปากร	852	412	440	48.36 : 51.64
9	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	1,353	579	774	42.80 : 57.20
10	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	1,609	747	862	46.43 : 53.57
11	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช	357	145	212	40.61 : 59.39
12	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	499	303	196	60.72 : 39.28
13	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ	700	440	260	62.86 : 37.14
14	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง	864	618	246	71.53 : 28.47
15	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	169	79	90	46.74 : 53.26
16	มหาวิทยาลัยแม่โจ้	390	229	161	58.72 : 41.28
17	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	472	249	223	52.75 : 47.25
18	มหาวิทยาลัยบูรพา	723	337	386	46.61 : 53.39
19	มหาวิทยาลัยนเรศวร	1,039	454	585	43.70 : 56.30
20	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	190	82	108	43.16 : 56.84
21	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	706	295	411	41.79 : 58.21
22	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	218	103	115	47.25 : 52.75
23	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	276	166	110	60.14 : 39.86
24	มหาวิทยาลัยทักษิณ	326	160	166	49.08 : 50.92
	รวม	24,680	11,900	12,780	48.21 : 51.79

ที่มา: คำนวณจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2548: 11

จากตารางที่ 1 เมื่อแสดงในภาพรวม มีจำนวนอาจารย์ 24,680 คน แบ่งเป็นอาจารย์ผู้ชาย 11,900 คน คิดเป็นร้อยละ 48.21 อาจารย์ผู้หญิง 12,780 คน คิดเป็นร้อยละ 51.90 เมื่อพิจารณาแต่ละสถาบัน พบว่ามีสัดส่วนอาจารย์ผู้หญิงมากกว่าอาจารย์ผู้ชายเกือบทุกแห่งจาก 24 สถาบัน มีเพียง 7 แห่งเท่านั้นที่มีอาจารย์ผู้ชายมากกว่าอาจารย์ผู้หญิง คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ร้อยละ 53.53 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ร้อยละ 60.72 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ร้อยละ 62.86 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ร้อยละ 71.53 มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ร้อยละ 58.72 มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ร้อยละ 52.75 และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ร้อยละ 60.14 นอกนั้นอีก 17 แห่ง มีสัดส่วนอาจารย์ผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย แต่มีปริมาณต่างกันไม่มากหรือกล่าวได้ว่าเกือบใกล้เคียงกัน แต่มี 4 สถาบันที่มีสัดส่วนอาจารย์ผู้ชายมากกว่าอาจารย์ผู้หญิงในปริมาณที่ต่างกันมากอย่างเห็นได้ชัดเจน คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ร้อยละ 60.72 : 39.28 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ร้อยละ 62.86 : 37.14 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ร้อยละ 71.53 : 28.47 ซึ่งมีสัดส่วนอาจารย์ผู้ชายมากกว่าอาจารย์ผู้หญิงมากกว่าสถาบันทุกแห่ง และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ร้อยละ 60.14 : 39.86 เนื่องจากสถาบันทั้ง 4 แห่งดังกล่าว เปิดสอนเน้นทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ อันเป็นสาขาที่มีผู้ชายนิยมเรียนกันมากกว่าผู้หญิง พิจารณาได้จากสัดส่วนการเข้าศึกษาต่อในสาขาดังกล่าวในระดับปริญญาตรีแต่ละปีมีสัดส่วนผู้ชายมากกว่าผู้หญิง อยู่ระหว่างร้อยละ 75.25 (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2546: 35) จึงทำให้มีอาจารย์ผู้ชายมากกว่าอาจารย์ผู้หญิง

เมื่อพิจารณาตามสาขาวิชา ตามการจำแนกของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา เป็น 3 สาขาหลัก ดังนี้

1. สาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ประกอบด้วยคณะหรือสาขาวิชาด้านวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ เกษตรศาสตร์ ประมง วนศาสตร์ วิทยาศาสตร์ทางทะเล อุตสาหกรรมเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีสารสนเทศ สัตวแพทยศาสตร์ ครุศาสตร์อุตสาหกรรม และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ประกอบด้วยคณะหรือสาขาวิชาด้านแพทยศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ เภสัชศาสตร์ เทคนิคการแพทย์ วิทยาศาสตร์การแพทย์ สหเวชศาสตร์ คหกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์การอาหาร โภชนาการ จิตวิทยา พลศึกษา สุขศึกษา วิทยาศาสตร์การกีฬา และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง

3. สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ประกอบด้วยคณะหรือสาขาวิชาด้านครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ การเมืองการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นิเทศศาสตร์ วารสารศาสตร์ สื่อสารมวลชน พาณิชยศาสตร์ การบัญชี บริหารธุรกิจ วิทยาการ

จัดการ บริหารศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศาสนศาสตร์ อักษรศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ ดนตรี นาฏศิลป์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา พัฒนาลังคม สังคมสังเคราะห์ และสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง

ทั้ง 3 สาขาที่มีการเปิดสอนในมหาวิทยาลัยของรัฐ 24 แห่ง สามารถจำแนกจำนวนอาจารย์ ตามสาขาและเพศได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สัดส่วนอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 24 แห่ง จำแนกตามสาขาและเพศ

ที่	สาขา	จำนวนอาจารย์			
		รวม	ชาย	หญิง	สัดส่วนชายต่อหญิง
1	วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	10,362	6,153	4,209	59.39 : 40.61
2	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	6,555	2,682	3,873	40.92 : 59.08
3	สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	7,763	3,065	4,698	39.49 : 60.51
	รวม	24,680	11,900	12,780	48.21 : 51.79

ที่มา: คำนวณจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2548: 20

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า มีเพียง 1 สาขาเท่านั้นที่มีสัดส่วนอาจารย์ผู้ชายมากกว่าอาจารย์ผู้หญิง คือ สาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี มีจำนวนอาจารย์ผู้ชาย 6,153 คน คิดเป็นร้อยละ 59.39 สำหรับอีก 2 สาขา มีสัดส่วนอาจารย์ผู้หญิงมากกว่าอาจารย์ผู้ชาย คือ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีจำนวนอาจารย์ผู้ชาย 2,682 คน คิดเป็นร้อยละ 40.92 ในขณะที่มีจำนวนอาจารย์ผู้หญิง 3,873 คน คิดเป็นร้อยละ 59.08 สาเหตุที่มีจำนวนอาจารย์ผู้หญิงมากกว่าอาจารย์ผู้ชาย เพราะเป็นสาขาที่มีผู้หญิงนิยมเรียนมากกว่าผู้ชาย เช่น พยาบาลศาสตร์ คหกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์การอาหาร ขนสัตว์และสาขาแพทยศาสตร์ สาธารณสุขศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ และเภสัชศาสตร์ มีแนวโน้มผู้หญิงเข้าเรียนเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปีที่ผ่านมา (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2546: 7-8) สำหรับสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มีจำนวนอาจารย์ผู้ชายน้อยกว่าอาจารย์ผู้หญิงอย่างมาก คือ มีสัดส่วนร้อยละ 39.49 : 60.51 เนื่องจากเป็นสาขาที่มีผู้หญิงเข้าเรียนมากกว่าผู้ชาย เช่น ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ อักษรศาสตร์ ศิลปศาสตร์ นิเทศศาสตร์ อีกทั้งสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ พาณิชยศาสตร์ บัญชี เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ มีแนวโน้มผู้หญิงเข้าเรียนมากขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา และมีสัดส่วนผู้หญิงเพิ่มขึ้นมากกว่าผู้ชายในปัจจุบัน (ทบวงมหาวิทยาลัย 2546: 11-12) จึงกล่าวในภาพรวมได้ว่ามีจำนวนผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย คือ เท่ากับร้อยละ 51.79

ความก้าวหน้าในอาชีพอาจารย์มหาวิทยาลัย: การดำรงตำแหน่งบริหาร

ตำแหน่งบริหารในมหาวิทยาลัยเป็นตำแหน่งที่มีหน้าที่เกี่ยวกับงานบริหารและงานธุรการ ประกอบด้วยตำแหน่ง อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการศูนย์ ผู้อำนวยการสถาบัน หรือผู้อำนวยการสำนัก หัวหน้าแผนกอิสระ รองคณบดี รองผู้อำนวยการศูนย์ รองผู้อำนวยการสถาบันหรือรองผู้อำนวยการสำนัก หัวหน้าภาควิชาหรือหัวหน้าแผนกวิชา ผู้อำนวยการกอง เลขานุการคณะ หัวหน้ากอง หัวหน้าแผนก และตำแหน่งอื่นที่คณะกรรมการมหาวิทยาลัย (ก.ม.) กำหนด (กฎกระทรวง, 2547: 6) ซึ่งตำแหน่งประเภทบริหารดังกล่าวมีอาจารย์ประจำไปดำรงตำแหน่งอยู่หลายตำแหน่ง ตั้งแต่ตำแหน่งอธิการบดี ไปจนถึงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาการ อีกทั้งบางภาควิชามีตำแหน่งรองหัวหน้าภาควิชา และเลขานุการภาควิชาด้วยสำหรับภาควิชาที่มีจำนวนอาจารย์มากเป็นภาควิชาขนาดใหญ่

สำหรับตำแหน่งประเภทผู้บริหารที่มีอาจารย์ประจำดำรงตำแหน่ง ได้แก่ ตำแหน่ง อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี หัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ผู้ช่วยอธิการบดี รองคณบดี หรือรองหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ผู้อำนวยการกองหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่ากองตามที่คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.) กำหนด เพื่อทำหน้าที่และรับผิดชอบงานตามตำแหน่งที่ดำรงอยู่ (กฎกระทรวง, 2547: 7) เมื่อพิจารณาจำนวนอาจารย์ผู้ดำรงตำแหน่งบริหารในมหาวิทยาลัยของรัฐ 24 แห่ง จำแนกตามเพศ และตำแหน่งผู้บริหารระดับมหาวิทยาลัย คือ ตำแหน่งอธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้อำนวยการศูนย์หรือสำนักที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ ยังคงเป็นอาจารย์ผู้ชายที่ได้ดำรงตำแหน่งมากกว่าอาจารย์ผู้หญิง ดังตารางที่ 3

284

284

ตารางที่ 3 สัดส่วนอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ 24 แห่ง จำแนกตามตำแหน่งบริหารและเพศ (ต่อ)

ที่	สถาบัน	ตำแหน่งบริหาร (คน)														รวมทั้งสิ้น	สัดส่วน ชายต่อหญิง		
		รวม		อธิการบดี		รองอธิการบดี		ผู้ช่วย อธิการบดี		คณบดี		รองคณบดี						ผู้อำนวยการ ศูนย์/สำนัก	
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง				
		1,816		24		183		74		277		1,082		176					
15	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์	26	10	1	0	4	0	0	0	6	1	13	7	2	2	36	72.22 : 27.78		
16	มหาวิทยาลัยแม่โจ้	32	14	1	0	6	1	2	2	5	1	16	9	2	1	46	69.57 : 30.43		
17	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี	34	12	1	0	4	2	0	0	8	1	19	8	2	1	46	73.91 : 26.09		
18	มหาวิทยาลัยบูรพา	49	27	1	0	5	2	7	3	9	3	23	17	4	2	76	64.47 : 35.53		
19	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์	52	19	1	0	7	2	0	0	10	2	31	13	3	2	71	73.24 : 26.76		
20	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง	33	12	1	0	6	0	0	0	6	2	17	9	3	1	45	73.33 : 26.67		
21	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	51	21	1	0	7	2	0	0	14	3	23	13	6	3	72	70.83 : 29.17		
22	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	30	11	1	0	4	1	0	0	7	1	17	8	1	1	41	73.17 : 26.83		
23	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	33	6	1	0	7	1	0	0	6	0	15	4	4	1	39	84.62 : 15.38		
24	มหาวิทยาลัยทักษิณ	26	9	1	0	5	1	0	0	6	1	12	6	2	1	35	74.29 : 25.71		
	รวม	1,245	571	22	2	146	37	46	28	220	57	684	398	127	49	1,816	68.56 : 31.44		
	ร้อยละ	68.56	31.44	91.67	8.33	79.78	20.22	62.16	37.84	79.42	20.58	63.22	36.78	72.16	27.84	100.00			

ที่มา: รวบรวมและคำนวณจากรายงานประจำปี 2548 ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตามรายชื่อแต่ละสถาบัน

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นจำนวนผู้ดำรงตำแหน่งบริหารระดับมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งใน 6 ตำแหน่งหลัก ในภาพรวมปรากฏว่าเป็นอาจารย์ผู้ชายจำนวน 1,245 คน อาจารย์ผู้หญิงเพียง 571 คน คิดเป็นร้อยละ 68.56 ต่อ 31.44 เมื่อพิจารณาเป็นรายตำแหน่ง พบว่า ทุกตำแหน่งเป็นอาจารย์ผู้ชายดำรงตำแหน่งบริหาร มากกว่าร้อยละ 50.00 ขณะที่อาจารย์ผู้หญิงดำรงตำแหน่งบริหารเพียงไม่เกินร้อยละ 40.00 ตำแหน่งที่มีผู้หญิงได้ปฏิบัติหน้าที่น้อยที่สุด คือ ตำแหน่งอธิการบดี ซึ่งเป็นตำแหน่งบริหารสูงสุดของมหาวิทยาลัย มีเพียง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 และตำแหน่งที่มีผู้หญิงได้ปฏิบัติหน้าที่มากที่สุด คือ ตำแหน่งคณบดี ซึ่งเป็นตำแหน่งบริหารระดับคณะ มี 398 คน คิดเป็นร้อยละ 36.78 ในขณะที่อาจารย์ผู้ชายได้ดำรงตำแหน่งทุกตำแหน่งมีจำนวนมากกว่าอาจารย์ผู้หญิง โดยเฉพาะตำแหน่งอธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี รองคณบดี และผู้อำนวยการศูนย์หรือสำนัก โครงการ สถาบันที่มีฐานะเทียบเท่าคณะในเกือบทุกสถาบันการศึกษา

การดำรงตำแหน่งผู้บริหารในมหาวิทยาลัยของไทย จัดได้ว่าเป็นความก้าวหน้าในการทำงานประการหนึ่ง เพราะตำแหน่งผู้บริหารเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจการตัดสินใจ เป็นผู้พิจารณาผลงาน ผลการปฏิบัติงาน และความดีความชอบประจำปีของบุคลากรในหน่วยงานที่สังกัด ซึ่งมีผลต่อความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพของผู้ปฏิบัติงานในความดูแลด้วยโดยตรง ผู้บริหารสูงสุดระดับคณะ คือ คณบดีของทุกคณะเป็นกรรมการของคณะอนุกรรมการมหาวิทยาลัย (อ.ก.ม.) ของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่งและเป็นกรรมการของคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย (ก.ม.) ของมหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง อีกทั้งมีโอกาสได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการของสภามหาวิทยาลัยประเภทผู้บริหารอีกตำแหน่งที่ครองอยู่ (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา, 2547: 10) จึงกล่าวได้ว่ามีความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน และมีรายได้ตอบแทนตามตำแหน่งด้วย

สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี หากดำรงตำแหน่งทางวิชาการเป็นรองศาสตราจารย์ระดับ 9 เมื่อได้รับเงินเดือนขั้นสูงสุดแล้ว ให้ได้รับเงินเดือนในระดับ 10 ได้ หากดำรงตำแหน่งทางวิชาการเป็นศาสตราจารย์ระดับ 10 เมื่อได้รับเงินเดือนถึงขั้นสูงสุดแล้ว ให้ได้รับเงินเดือนในระดับ 11 ได้ โดยให้ได้รับเงินเดือนในวันแรกของการเลื่อนขึ้นเงินเดือนครั้งถัดไป (กฎกระทรวง, 2547: 7) และผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดี หากดำรงตำแหน่งทางวิชาการเป็นรองศาสตราจารย์ระดับ 9 เมื่อได้รับเงินเดือนถึงขั้นสูงสุดของตำแหน่ง ให้ได้รับเงินเดือนในระดับ 10 ได้และหากไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ ให้ได้รับเงินประจำตำแหน่งผู้บริหารในมหาวิทยาลัยของรัฐ จากเงินงบประมาณตามกฎหมายว่าด้วยเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง โดยให้ได้รับเงินเดือนในวันแรกของการเลื่อนขึ้นเงินเดือนครั้งถัดไป และในขั้นที่เทียบได้ตรงกันกับขั้นเงินเดือนของระดับเดิมตามตารางเทียบขั้นเงินเดือนแต่ละระดับ (กฎกระทรวง, 2547: 9) ดังนั้น ตำแหน่งผู้บริหารจึงเป็นตำแหน่งที่ทำหน้าที่ทำให้มีความก้าวหน้าในอาชีพได้เช่นกัน

ความก้าวหน้าในอาชีพอาจารย์: การดำรงตำแหน่งวิชาการ

ตำแหน่งวิชาการ คือ ตำแหน่งข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ซึ่งทำหน้าที่สอน วิจัย และให้บริการทางวิชาการ ได้แก่ ตำแหน่งอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ ซึ่งตำแหน่งอาจารย์เป็นตำแหน่งเริ่มต้นของการบรรจุและแต่งตั้งบุคคลที่ผ่านการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัยสาย ก สำหรับตำแหน่งตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป เป็นตำแหน่งทางวิชาการที่ได้รับการแต่งตั้งภายหลังที่ผู้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ได้ปฏิบัติหน้าที่ และมีผลงานทางวิชาการที่ผ่านการประเมินตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดตามประกาศของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.) ว่าด้วยเรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4 (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2549: 1-4)

ตารางที่ 4 หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ

ตำแหน่ง	หลักเกณฑ์
1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์	- คุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง - สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าต้องดำรงตำแหน่งอาจารย์และปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 9 ปี - สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือเทียบเท่าต้องดำรงตำแหน่งอาจารย์และปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี - สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือเทียบเท่าต้องดำรงตำแหน่งอาจารย์และปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี - ผลการสอน - มีชั่วโมงสอนประจำวิชาใดวิชาหนึ่งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาและมีความชำนาญในการสอน - เสนอเอกสารประกอบการสอนที่ผลิตขึ้นสำหรับการสอนทั้งรายวิชาไม่น้อยกว่า 1 รายวิชา มีคุณภาพดีและได้ใช้ประกอบการสอนมาแล้ว - ผลงานทางวิชาการ - มีผลงานวิจัยซึ่งมีคุณภาพดีและได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยไม่นับงานวิจัยที่ทำเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา หรือมีผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่นซึ่งมีคุณภาพดี - มีงานแต่ง เรียบเรียง แปลหนังสือ หรือบทความทางวิชาการ ซึ่ง มีคุณภาพดีและได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ตามเกณฑ์ที่กำหนด

ตารางที่ 4 หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ (ต่อ)

ตำแหน่ง	หลักเกณฑ์
2. รองศาสตราจารย์	- คุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง - เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์และได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี - ผลการสอน - มีชั่วโมงสอนประจำวิชาหนึ่งวิชาใดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาและมีความชำนาญพิเศษในการสอน - เสนอเอกสารคำสอนที่ผลิตขึ้นสำหรับการสอนทั้งรายวิชาไม่น้อยกว่า 1 รายวิชา มีคุณภาพดีและได้ใช้ประกอบการสอนมาแล้ว - ผลงานทางวิชาการ - มีผลงานวิจัยซึ่งมีคุณภาพดีและได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยไม่นับงานวิจัยที่ทำเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญาหรือมีผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่นซึ่งมีคุณภาพดี - มีงานแต่ง เรียบเรียง ตำรา หรือหนังสือที่ใช้ประกอบการศึกษาในระดับสถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีคุณภาพดีและได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ตามเกณฑ์ที่กำหนด - ผลงานทางวิชาการต้องไม่ซ้ำกับผลงานที่เคยได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์และต้องมีผลงานทางวิชาการเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์
3. ศาสตราจารย์	- คุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง - เป็นผู้ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์และได้ปฏิบัติหน้าที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี - ผลการสอน - มีชั่วโมงสอนประจำวิชาหนึ่งวิชาใดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาและมีความเชี่ยวชาญในการสอน - เสนอเอกสารหรือสื่อการสอนตามที่สถานบันกำหนด - ผลงานทางวิชาการมี 2 วิธี คือ - วิธีที่ 1 - มีผลงานวิจัยซึ่งมีคุณภาพดีมากและได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยไม่นับงานวิจัยที่ทำเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญา หรือมีผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่นซึ่งมีคุณภาพดีมาก - มีงานแต่งตำรา หรือหนังสือที่ใช้ประกอบการศึกษาในระดับสถาบันอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 1 เล่ม ซึ่งมีความดี

ตารางที่ 4 หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการ (ต่อ)

ตำแหน่ง	หลักเกณฑ์
	มากและได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ตามเกณฑ์ที่กำหนด 3.2 วิธีที่ 2 3.2.1 มีผลงานวิจัยซึ่งมีคุณภาพดีเด่น และได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยไม่นับงานวิจัยที่ทำเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อรับปริญญาหรือมีผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่น ซึ่งมีคุณภาพดีเด่น หรือมีงานแต่งตำราหรือหนังสือที่ใช้ประกอบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาไม่น้อยกว่า 1 เล่ม ซึ่งมีคุณภาพดีเด่น ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ตามเกณฑ์กำหนด 3.3 ผลงานทางวิชาการทั้ง 2 วิธีต้องไม่ซ้ำกับผลงานที่เคยได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์และรองศาสตราจารย์มาแล้ว และต้องมีผลงานทางวิชาการเพิ่มขึ้นหลังจากได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2549: 1-4

จากการศึกษาความเคลื่อนไหวในการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยของรัฐในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา สามารถพิจารณาได้ว่าในแต่ละปีมีจำนวนอาจารย์เพิ่มมากขึ้นเป็นอาจารย์ผู้หญิงมากกว่าอาจารย์ผู้ชาย อีกทั้งมีจำนวนอาจารย์เลื่อนตำแหน่งทางวิชาการเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะตำแหน่งอาจารย์ไปเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ มีจำนวนอาจารย์ผู้หญิงเข้าสู่ตำแหน่งมากกว่าอาจารย์ผู้ชายในสัดส่วนที่สูง ทั้งที่มีจำนวนต่างกันไม่มากนักในตำแหน่งอาจารย์ แสดงให้เห็นว่าอาจารย์ผู้หญิงก้าวสู่ตำแหน่งทางวิชาการในระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์เป็นจำนวนมากและเร็วกว่าอาจารย์ผู้ชาย แต่ในระดับสูงขึ้น คือ ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ มีอาจารย์เข้าสู่ตำแหน่งลดน้อยลง อาจารย์ผู้ชายก้าวสู่ตำแหน่งระดับนี้มากกว่าอาจารย์ผู้หญิงในสัดส่วนที่สูง มีเพียงบางปีมีจำนวนไม่ต่างกันมาก และมีเพียงไม่กี่ปีเท่านั้นที่มีจำนวนอาจารย์ผู้หญิงมากกว่าอาจารย์ผู้ชายสำหรับตำแหน่งศาสตราจารย์ มีอาจารย์เข้าสู่ตำแหน่งนี้ลดน้อยลงอย่างมากและมีแนวโน้มลดลง อีกทั้งผู้ที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวเป็นอาจารย์ผู้ชายมากกว่าอาจารย์ผู้หญิงในสัดส่วนที่สูงมากและยังไม่ปรากฏว่ามีอาจารย์ผู้หญิงมากกว่าอาจารย์ผู้ชายในแต่ละปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528-2548 ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สัดส่วนของอาจารย์ชายและหญิงในการดำรงตำแหน่งทางวิชาการแต่ละระดับ

ที่	พ.ศ.	ตำแหน่งวิชาการ														
		จำนวนรวม			อาจารย์			ผู้ช่วยศาสตราจารย์			รองศาสตราจารย์			ศาสตราจารย์		
		รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
1	2528	13,807	6,819	6,988	6,698	3,205	3,493	4,697	2,200	2,497	2,138	1,226	912	274	188	86
			49.39	5.61	48.51	47.85	52.15	34.02	46.84	53.16	15.48	57.34	42.65	1.99	68.61	31.39
2	2529	14,052	6,915	7,137	6,799	3,246	3,553	4,776	2,222	2,554	2,197	1,237	960	280	210	70
			49.21	50.79	48.38	47.74	52.26	33.99	46.52	53.48	15.64	56.30	43.70	1.99	75.00	25.00
3	2530	14,269	7,010	7,259	6,606	3,190	3,416	4,867	2,197	2,670	2,512	1,407	1,105	284	216	68
			49.13	50.87	46.30	48.29	51.71	34.11	45.14	54.86	17.60	56.01	43.99	1.99	76.06	23.94
4	2531	14,826	7,226	7,600	6,838	3,270	3,568	4,955	2,201	2,754	2,731	1,525	1,206	302	230	72
			48.74	51.26	46.12	47.82	52.18	33.42	44.42	55.58	18.42	55.84	44.16	2.04	76.16	23.84
5	2532	14,996	7,335	7,661	6,471	3,104	3,367	5,140	2,237	2,903	3,067	1,749	1,318	318	245	73
			48.91	51.09	43.15	47.97	52.03	34.28	43.52	56.48	20.45	57.03	42.97	2.12	77.04	22.96
6	2533	15,320	7,498	7,822	6,585	3,264	3,321	5,220	2,298	2,922	3,173	1,688	1,485	342	248	94
			48.94	51.06	42.99	49.57	50.43	34.07	44.02	55.98	20.71	53.20	46.80	2.23	72.51	27.49
7	2534	15,852	7,762	8,090	6,734	3,307	3,427	5,349	2,020	3,329	3,422	1,935	1,487	347	246	101
			48.97	51.03	42.48	49.11	50.89	33.74	37.76	62.24	21.59	56.55	43.45	2.19	70.89	29.11
8	2535	16,351	8,056	8,295	7,185	3,654	3,531	5,319	2,327	2,992	3,496	1,831	1,665	351	244	107
			49.27	50.73	43.94	50.86	49.14	32.53	43.75	56.25	21.58	52.37	47.63	2.15	69.51	30.49
9	2536	17,499	8,691	8,808	8,25	3,990	4,335	5,139	2,469	2,670	3,702	1,998	1,704	333	234	99
			49.67	50.33	47.57	47.93	52.07	29.37	48.04	51.96	21.16	53.97	46.03	1.90	70.27	29.73
10	2537	18,157	8,887	9,270	9,107	4,333	4,774	5,014	2,321	2,693	3,723	2,024	1,699	313	209	104
			48.95	50.05	50.16	47.58	52.42	27.61	46.29	53.71	20.51	54.36	45.64	1.72	66.77	33.23
11	2538	18,169	8,861	9,308	9,112	4,286	4,826	5,415	2,527	2,888	3,309	1,834	1,475	333	214	119
			48.77	51.23	50.15	47.04	52.96	29.81	46.67	53.33	18.21	55.42	44.58	1.83	64.26	35.74
12	2539	18,398	9,115	9,283	9,057	4,379	4,678	5,055	2,340	2,715	3,963	2,172	1,791	323	224	99
			49.54	50.46	49.23	48.34	51.66	27.47	46.29	53.71	21.54	54.81	45.19	1.76	69.35	30.65
13	2540	19,298	9,587	9,711	9,750	4,764	4,986	5,278	2,441	2,837	3,932	2,167	1,765	338	215	123
			49.68	50.32	50.52	48.86	51.14	27.35	46.25	53.75	20.37	55.11	44.89	1.76	63.61	36.39
14	2541	20,132	9,944	10,188	10,539	5,073	5,466	5,349	2,474	2,875	3,908	2,173	1,735	336	224	112
			49.39	50.61	52.35	48.14	51.86	26.57	46.25	53.75	19.41	55.60	44.40	1.67	66.67	33.33
15	2542	21,110	10,500	10,610	11,277	5,370	5,907	5,312	2,533	2,779	4,159	2,353	1,806	362	244	118
			49.47	50.26	53.42	47.62	52.38	25.16	47.68	52.32	19.70	56.58	43.42	1.72	67.40	32.60
16	2543	20,723	9,913	10,810	10,823	5,206	5,617	5,406	2,469	2,937	4,184	2,029	2,155	310	209	101
			47.84	52.16	52.23	48.10	51.90	26.09	45.67	54.33	20.19	48.49	51.51	1.49	67.42	32.58
17	2544	21,644	1,808	10,836	11,647	5,705	5,942	5,493	2,515	2,978	4,164	2,369	1,795	340	219	121
			49.94	50.06	53.81	48.98	51.02	25.38	45.79	54.21	19.24	56.89	31.11	1.57	64.41	35.59
18	2545	22,056	10,947	11,109	1,970	5,841	6,129	5,531	2,614	2,917	4,248	2,303	1,945	307	189	118

ตารางที่ 5 สัดส่วนของอาจารย์ชายและหญิงในการดำรงตำแหน่งทางวิชาการแต่ละระดับ (ต่อ)

ที่	พ.ศ.	ตำแหน่งวิชาการ														
		จำนวนรวม			อาจารย์			ผู้ช่วยศาสตราจารย์			รองศาสตราจารย์			ศาสตราจารย์		
		รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง
			49.63	50.37	54.27	48.80	51.20	25.08	47.26	52.74	19.26	54.21	45.79	1.39	61.56	38.44
19	2546	23,153	11,507	11,646	12,325	6,021	6,304	5,957	2,790	3,167	4,516	2,462	2,054	355	234	121
			49.70	50.30	53.23	48.85	51.15	25.73	46.83	53.17	19.51	54.52	45.48	1.53	65.91	34.09
20	2547	24,352	12,096	12,157	12,978	6,378	6,600	6,357	2,994	3,363	4,571	2,489	2,082	347	235	112
			49.87	50.13	53.51	49.15	50.85	26.21	47.10	52.90	18.85	54.45	45.55	1.43	67.72	32.28
21	2548	24,680	11,900	12,780	13,111	6,350	6,761	6,710	3,028	3,682	4,559	2,333	2,226	300	189	111
			48.21	51.79	53.12	48.43	51.57	27.19	45.13	54.87	18.47	51.17	48.83	1.22	63.00	37.00

- ที่มา : 1. พ.ศ. 2529-2535 คำนวณจาก กองแผนงาน สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย รายงานการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยประจำปีการศึกษาต่าง ๆ ตาม พ.ศ. 2528-2534 กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
2. พ.ศ. 2537-2542 ข้อมูลจาก ทบวงมหาวิทยาลัย รายงานประจำปีต่าง ๆ ตาม พ.ศ. 2536-2541 กรุงเทพมหานคร: ศรีเมืองการพิมพ์
3. พ.ศ. 2543-2547 ข้อมูลจาก ศูนย์สารสนเทศ ทบวงมหาวิทยาลัย ข้อมูลสารสนเทศอุดมศึกษาตาม พ.ศ. 2542-2546 กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
4. พ.ศ. 2548-2549 ข้อมูลจาก สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา รายงานประจำปีตาม พ.ศ. 2547-2548 กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

หมายเหตุ ตัวเลขในบรรทัดที่ 2 หมายถึง จำนวนร้อยละ

จากตารางที่ 5 แสดงจำนวนอาจารย์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2528-2548 จำแนกตามเพศและตำแหน่งทางวิชาการ พบว่า ในภาพรวมมีอาจารย์ผู้หญิงมากกว่าผู้ชายในแต่ละปี แม้มีสัดส่วนไม่ต่างกันมาก แต่เป็นข้อสังเกตได้ประการหนึ่งว่ามีผู้หญิงเข้าสู่อาชีพอาจารย์ในมหาวิทยาลัยมากกว่าอาจารย์ผู้ชาย และมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี ในขณะที่มีอาจารย์ผู้ชายเพิ่มขึ้นในจำนวนไม่มากและในบางปีมีจำนวนลดลง เช่น ในปีการศึกษา 2548 มีอาจารย์เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 จำนวน 328 คน แต่มีจำนวนอาจารย์ผู้ชายลดลง 196 คน คิดเป็นร้อยละ 48.21 ขณะเดียวกันมีจำนวนอาจารย์ผู้หญิงเพิ่มขึ้น 623 คน คิดเป็นร้อยละ 51.79 เป็นต้น

เมื่อพิจารณาตามตำแหน่งทางวิชาการ ในตำแหน่งอาจารย์ มีจำนวนรวมประมาณร้อยละ 50.00 ซึ่งมากกว่าตำแหน่งอื่น สำหรับตำแหน่งนี้ เป็นอาจารย์ผู้หญิงมากกว่าอาจารย์ผู้ชาย และมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ในขณะที่จำนวนอาจารย์ผู้ชายค่อนข้างคงที่ และมีเพิ่มขึ้นไม่มาก บางปีมีจำนวนลดลง เช่นในปี พ.ศ. 2548 มีสัดส่วนอาจารย์ผู้ชายลดลงจากปี พ.ศ. 2547 จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 48.43 ในปีเดียวกันมีจำนวนอาจารย์ผู้หญิงเพิ่มขึ้น 161 คน คิดเป็นร้อยละ 51.57 ตำแหน่งนี้เป็นตำแหน่งเริ่มต้นของการทำงานเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย จึงกล่าว

ได้ว่ามีผู้หญิงเข้าสู่อาชีพอาจารย์มากกว่าผู้ชาย

เมื่อพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการในระดับสูงขึ้น คือ ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ซึ่งผู้ได้รับตำแหน่งนี้ต้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งอาจารย์มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี สำหรับผู้จบการศึกษาระดับปริญญาโท และไม่น้อยกว่า 2 ปี สำหรับผู้จบการศึกษาระดับปริญญาเอก และต้องมีผลงานทางวิชาการที่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด ผู้ดำรงตำแหน่งนี้มีจำนวนรวมประมาณร้อยละ 28.00 และมากกว่าร้อยละ 50.00 เป็นผู้หญิง หากพิจารณาเป็นรายปี พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528-2548 ไม่มีปีใดที่มีผู้ชายดำรงตำแหน่งนี้มากกว่าร้อยละ 50.00 เลย มีเพียงปี พ.ศ. 2536 เท่านั้นที่มีสัดส่วนผู้ชายดำรงตำแหน่งนี้สูงถึงร้อยละ 48.04 รองลงมา คือ ปี พ.ศ. 2542 มีร้อยละ 47.68 สำหรับผู้หญิงดำรงตำแหน่งนี้ในสัดส่วนที่สูงที่สุด คือ ปี พ.ศ. 2534 มีถึงร้อยละ 62.24 ซึ่งในปีเดียวกันเป็นปีที่มีผู้ชายดำรงตำแหน่งนี้อยู่ในสัดส่วนที่ต่ำที่สุดในรอบ 20 ปี คือ มีเพียงร้อยละ 37.76 แล้วจึงมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นในปีต่อมา กล่าวได้ว่าตำแหน่งนี้เป็นตำแหน่งที่มีอาจารย์ผู้หญิงดำรงตำแหน่งมากกว่าอาจารย์ผู้ชายในแต่ละปี

ตำแหน่งในระดับสูงขึ้น คือ ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ ผู้ที่ได้รับตำแหน่งนี้ต้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี และต้องมีผลงานทางวิชาการที่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด รวมทั้งมีผลงานทางวิชาการเพิ่มเติมภายหลังจากที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ตำแหน่งนี้จำนวนรวมประมาณร้อยละ 20 และส่วนมากเป็นอาจารย์ผู้ชายที่ดำรงตำแหน่งนี้ คือ มากกว่าร้อยละ 50.00 ในขณะที่มีอาจารย์ผู้หญิงดำรงตำแหน่งนี้น้อยกว่าอาจารย์ผู้ชาย คือ ในแต่ละปีไม่ถึงร้อยละ 50.00 มีเพียงปี พ.ศ. 2543 เท่านั้นที่มีอาจารย์ผู้หญิงอยู่ในตำแหน่งนี้ถึงร้อยละ 51.51 และในปีเดียวกันเป็นเพียง 1 ปีเท่านั้นในรอบ 20 ปีที่มีอาจารย์ผู้ชายอยู่ในตำแหน่งนี้น้อยกว่าร้อยละ 50.00 คือ มีเพียงร้อยละ 48.49 ข้อสังเกตประการหนึ่งพบว่า อาจารย์ผู้ชายที่ดำรงตำแหน่งนี้มีแนวโน้มลดลงและมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นไม่มากนัก พิจารณาได้จากปี พ.ศ. 2528 มีอาจารย์ผู้ชายอยู่ในตำแหน่งนี้ร้อยละ 57.34 จากนั้นลดลงเป็นลำดับ จนถึงปี พ.ศ. 2548 มีอาจารย์ผู้ชายอยู่ในตำแหน่งนี้ร้อยละ 51.17 ขณะที่อาจารย์ผู้หญิง แม้ดำรงตำแหน่งนี้น้อยกว่าร้อยละ 50.00 แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 มีอาจารย์ผู้หญิงในสัดส่วนที่เข้าสู่ตำแหน่งนี้มากกว่าอาจารย์ผู้ชาย เนื่องจากมีจำนวนผู้หญิงเข้าสู่อาชีพอาจารย์มหาวิทยาลัยมากขึ้น ในขณะที่มีผู้ชายเข้าสู่อาชีพลดลงตามลำดับอย่างต่อเนื่องติดต่อกันหลายปี

สำหรับตำแหน่งศาสตราจารย์ อันเป็นตำแหน่งสูงสุดในสายวิชาการ ผู้ที่ได้รับตำแหน่งนี้ต้องเป็นผู้ที่ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์มาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี มีผลงานทางวิชาการที่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนดในระดับดีมาก รวมทั้งมีผลงานทางวิชาการเพิ่มเติมภายหลังจากได้รับตำแหน่งรองศาสตราจารย์ ตำแหน่งนี้มีจำนวนรวมประมาณร้อยละ 2.00 ซึ่งน้อยมาก อีกทั้งมีระดับการเข้าสู่ตำแหน่งค่อนข้างคงที่ คือ ไม่เกินร้อยละ 2.00 ในแต่ละปี เมื่อพิจารณา

ตำแหน่งรองศาสตราจารย์ ของอาจารย์ในรอบ 20 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2531 มีร้อยละ 2.04 ปี พ.ศ. 2532 มี ร้อยละ 2.12 ปี พ.ศ. 2533 มี ร้อยละ 2.23 ซึ่งมีสัดส่วนสูงที่สุด ปี พ.ศ. 2534 มี ร้อยละ 2.19 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่รองลงมาเป็นอันดับสอง และปี พ.ศ. 2535 มีร้อยละ 2.15 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่รองลงมาเป็นอันดับสาม หลังจากปีนั้นผู้เข้าสู่ตำแหน่งศาสตราจารย์มีสัดส่วนลดลงตามลำดับ จนถึง พ.ศ. 2548 มีอยู่เพียงร้อยละ 1.22 ซึ่งต่ำกว่าในปี พ.ศ. 2528 ที่มีร้อยละ 1.99

เมื่อพิจารณาผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ตามสัดส่วนเพศ พบว่า มากกว่าร้อยละ 50.00 ของผู้ดำรงตำแหน่งในแต่ละปี เป็นผู้ชาย คือ มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 70.00 สำหรับผู้หญิงดำรงตำแหน่งนี้อยู่ในสัดส่วนที่น้อย คือ มีไม่ถึงร้อยละ 40.00 นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 เป็นต้นมา มีเพียงปี พ.ศ. 2545 ที่มีสัดส่วนผู้หญิงดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์สูงสุด คือ ร้อยละ 38.44 และมีผู้ชายดำรงตำแหน่งนี้อยู่ในระดับต่ำสุด คือ ร้อยละ 61.56 ในขณะที่ผู้ชายดำรงตำแหน่งนี้ในสัดส่วนสูงที่สุด คือ ร้อยละ 77.04 ในปี พ.ศ. 2532 ซึ่งในปีเดียวกันนั้นเป็นปีที่ผู้หญิงดำรงตำแหน่งนี้อยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ ร้อยละ 22.96 กล่าวโดยสรุปได้ว่า ตำแหน่งศาสตราจารย์ มีผู้ชายดำรงตำแหน่งนี้ในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้หญิงมากทุกปีจนถึง พ.ศ. 2548 มีสัดส่วนผู้ชายต่อผู้หญิง คือ ร้อยละ 63.00 ต่อ 37.00 แต่ผู้หญิงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในขณะที่ผู้ชายมีแนวโน้มคงที่และเริ่มลดลงเพราะผู้หญิงเข้าสู่อาชีพอาจารย์มหาวิทยาลัยมากกว่าผู้ชายในแต่ละปี

ความก้าวหน้าทางวิชาการ: ตำแหน่งศาสตราจารย์

ตำแหน่งศาสตราจารย์เป็นตำแหน่งสูงสุดทางวิชาการอันแสดงถึงความก้าวหน้าในอาชีพอาจารย์มหาวิทยาลัย เป็นตำแหน่งที่ได้รับอัตราเงินเดือนอยู่ในระดับ 9, 10 และ 11 ซึ่งเป็นระดับสูงสุดในระบบการบริหารงานบุคคลของภาครัฐ เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะหรือเชี่ยวชาญพิเศษ ผู้ดำรงตำแหน่งนี้จึงเป็นผู้ที่ต้องมีความรู้ มีประสบการณ์ และเป็นผู้ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่มาเป็นเวลานาน ตามระเบียบการเข้าสู่ตำแหน่งนี้ต้องใช้เวลาอย่างน้อย 2 ปี ภายหลังจากที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ ต้องมีผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่องในระหว่างดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์และต้องมีผลงานทางวิชาการที่ผ่านการประเมินอยู่ในระดับดีมาก จึงให้รัฐมนตรีนำเสนอนายกรัฐมนตรีเพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ได้ ตามมาตรา 28 (กฎกระทรวง, 2547: 10)

ผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ได้รับเงินเดือนสูงสุดถึงระดับ 10 หรือ 11 และยังได้รับเงินค่าตำแหน่งทางวิชาการประจำแต่ละเดือน ตามระดับที่ครองตำแหน่ง คือ ศาสตราจารย์ระดับ 9-10 ได้รับ 13,000 บาทต่อเดือน ศาสตราจารย์ ระดับ 11 ได้รับ 15,600 บาทต่อเดือน หากผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ไปดำรงตำแหน่งอธิการบดี ซึ่งเป็นตำแหน่งบริหารสูงสุดในมหาวิทยาลัย เมื่อได้รับเงินเดือนถึงขั้นสูงสุดของตำแหน่งศาสตราจารย์ ระดับ 10 ให้ได้รับเงินเดือนในระดับ 11 ได้ โดยให้ได้รับเงินเดือนในวันแรกของการเลื่อนขั้นเงินเดือนครั้งถัดไป และในขั้นที่

เทียบได้ตรงกันกับขั้นเงินเดือนของระดับเดิมตามตารางเทียบขั้นเงินเดือน (กฎกระทรวง, 2547: 7) นับเป็นความก้าวหน้าอีกประการหนึ่งของผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์

นอกจากรายได้ดังกล่าว ผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ยังเป็นผู้ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการประจำหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ประธานหลักสูตรระดับปริญญาเอก ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาทำหน้าที่อ่านและประเมินผลงานทางวิชาการของอาจารย์ที่จะเข้าสู่ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ และเป็นผู้มีสิทธิได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งกรรมการวิชาการของมหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัย ประธานผู้แทนอาจารย์ กรรมการบริหารของมหาวิทยาลัยในตำแหน่งต่าง ๆ ตามข้อกำหนดของมหาวิทยาลัยในการสรรหาบุคคลเข้ารับตำแหน่งที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้

สำหรับภาระหน้าที่ทางด้านวิชาการ ผู้ที่ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์แล้ว ต้องมีผลงานทางวิชาการเพิ่มเติมในระหว่างดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ ได้แก่ งานวิจัยอย่างน้อยปีละ 1 เรื่อง หรือบทความทางวิชาการอย่างน้อยปีละ 3 เรื่อง หรือต่าง ๆ หนังสือ สื่อการสอน สื่อประดิษฐ์ หรือผลงานทางวิชาการลักษณะอื่นที่เทียบเท่าอย่างน้อยปีละ 1 เรื่อง นอกเหนือจากภาระงานประจำปกติ คือ งานสอน รวมทั้งผลงานที่ผลิตขึ้น เช่น งานวิจัย หรือบทความทางวิชาการต้องนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ลงในวารสารวิชาการที่มีคณะกรรมการกลั่นกรอง ตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา และมีกำหนดการออกอย่างต่อเนืองตรงเวลาที่กำหนด ผลงานวิจัยอาจนำเสนอในรูปแบบของการบรรยายในที่ประชุมวิชาการระดับชาติ หรือระดับนานาชาติที่จัดขึ้นประจำปีทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ผลงานดังกล่าวสามารถนำมาเสนอเพื่อรับการประเมินให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ระดับ 11 ได้

เนื่องจากตำแหน่งศาสตราจารย์เป็นตำแหน่งที่แสดงถึงความเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ ดังนั้น ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 19 จึงกำหนดไว้ว่าผู้มีตำแหน่งวิชาการระดับศาสตราจารย์เมื่ออายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ในสิ้นปีงบประมาณ อาจให้รับราชการเพื่อทำหน้าที่สอนหรือวิจัยต่อไปได้จนถึงสิ้นปีงบประมาณที่ผู้นั้นมีอายุครบ 65 ปีบริบูรณ์ โดยมีผลงานทางวิชาการประกอบการพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนด (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา, 2547: 8) นอกจากนี้ การลาออกจากราชการของผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่าระดับ 10 ขึ้นไป และตำแหน่งศาสตราจารย์ให้มีความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง เว้นแต่กรณีที่พ้นจากตำแหน่งเพราะความตาย ตามมาตรา 59 (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา, 2547: 18) ดังนั้น ตำแหน่งศาสตราจารย์จึงเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติได้รับการยกย่องเชิดชู และเป็นตำแหน่งที่แสดงความก้าวหน้าในอาชีพอาจารย์มหาวิทยาลัยระดับสูงสุด

เมื่อพิจารณาผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ตามคุณลักษณะต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละปีมีผู้ผ่านการพิจารณาเข้าสู่ตำแหน่งนี้มีจำนวนน้อย คือ มีผู้ดำรงตำแหน่งนี้ไม่เกินร้อยละ 2.00 ส่วนข้อมูลทะเบียนประวัติ สำนักส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการรวบรวมรายชื่อผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2540 และได้ดำเนินการจัดพิมพ์เพิ่มเติมในแต่ละปี จนถึงปี พ.ศ. 2546 พบว่า มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 788 คน เป็นชาย 536 คน หญิง 252 คน กล่าวคือ เป็นชายประมาณ 3 ใน 4 ของจำนวนทั้งหมดทั้งที่ยังรับราชการอยู่และเกษียณอายุราชการแล้ว สามารถแบ่งการพิจารณาคุณสมบัติแต่ละด้านดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 คุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ จำแนกตามสาขาวิชาและเพศ

ที่	สาขาวิชา	ศาสตราจารย์			
		รวม	เพศ		สัดส่วนชายต่อหญิง
			ชาย	หญิง	
1.	วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	200	153	47	76.51 : 23.50
	1.1 วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ	63	44	19	69.84 : 30.16
	1.4.1 คณิตศาสตร์ สถิติ	5	4	1	80.00 : 20.00
	1.4.2 จุลชีววิทยา พฤกษศาสตร์	5	2	3	40.00 : 60.00
	1.4.3 เคมี เคมีเทคนิค	14	9	5	64.29 : 35.71
	1.4.4 ชีวเคมี	9	8	1	88.89 : 11.11
	1.4.5 ชีววิทยา พยาธิวิทยา สรีรวิทยา	16	9	7	56.25 : 43.75
	เทคโนโลยีชีวภาพ				
	1.4.6 ฟิสิกส์ พลังงาน ธรณีวิทยา	9	8	1	88.89 : 11.11
	1.4.7 วิทยาศาสตร์ทางทะเล วิทยาศาสตร์ภาพถ่าย	5	4	1	80.00 : 20.00
	วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม				
	1.2 วิศวกรรมศาสตร์	50	47	3	94.00 : 6.00
	1.3 สถาปัตยกรรมศาสตร์	9	5	4	55.55 : 44.45
	1.4 เกษตรศาสตร์ ประมง วनศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์	78	57	21	73.07 : 26.93
	1.4.1 พืชไร่ พืชสวน ป่าไม้ โรคพืช	27	21	6	77.78 : 22.22
	1.4.2 ประมง กัญญาวิทยา สัตวบาล โรคสัตว์	17	13	4	76.47 : 23.53
	1.4.3 สัตวแพทยศาสตร์	11	6	5	54.55 : 45.45
	1.4.4 การจัดการดิน พัฒนาลุ่มน้ำ การพัฒนา	23	17	6	73.91 : 26.09
	ผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการเกษตร				

ตารางที่ 6 คุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ จำแนกตามสาขาวิชาและเพศ (ต่อ)

ที่	สาขาวิชา	ศาสตราจารย์			
		รวม	เพศ		สัดส่วนชายต่อหญิง
			ชาย	หญิง	
2.	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	394	263	131	66.75 : 33.25
	2.1 แพทยศาสตร์	364	249	115	68.41 : 31.59
	2.2 ทันตแพทยศาสตร์	12	4	8	33.33 : 66.67
	2.3 เภสัชศาสตร์	12	7	5	58.33 : 41.67
	2.4 พยาบาลศาสตร์	3	0	3	0 : 100.00
	2.5 วิทยาศาสตร์การกีฬา พลศึกษา	3	3	0	100.00 : 0
3.	สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	194	120	74	61.85 : 38.15
	3.1 ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์	34	16	18	47.06 : 52.94
	3.2 อักษรศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศาสนา ปรัชญา	43	17	26	39.53 : 60.47
	3.3 ศิลปกรรมศาสตร์ ดุริยางคศาสตร์ วิจารณ์ศิลป์ นาฏศิลป์	19	16	3	84.21 : 15.79
	3.4 นิติศาสตร์	12	10	2	83.33 : 16.67
	3.5 เศรษฐศาสตร์	14	12	2	85.71 : 14.29
	3.6 จิตวิทยา	5	1	4	20.00 : 80.00
	3.7 บรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศ	3	0	3	0 : 100.00
	3.8 การบัญชี การตลาด การบริหารธุรกิจ	10	3	7	30.00 : 70.00
	3.9 การพัฒนาสังคม การพัฒนาชุมชน ประชากรศาสตร์	8	7	1	87.50 : 12.50
	3.10 รัฐศาสตร์ การเมืองการปกครอง การต่างประเทศ	13	13	0	100.00 : 0
	3.11 นิเทศศาสตร์	3	2	1	66.67 : 33.33
	3.12 การบริหารรัฐกิจ รัฐประศาสนศาสตร์	15	14	1	93.33 : 6.67
	3.13 ภูมิศาสตร์	7	4	3	57.14 : 42.86
	3.14 สังคมวิทยา มานุษยวิทยา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์	8	5	3	62.50 : 37.50
	รวมทั้งสิ้น (1+2+3)	788	536	252	68.02 : 31.98

ที่มา: คำนวณจาก สำนักส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหาร ทบวงมหาวิทยาลัย, 2546.

จากตารางที่ 6 แสดงจำนวนผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ในประเทศไทย จำแนกตามเพศและสาขาวิชา ในภาพรวม พบว่า มีสัดส่วนผู้ชายมากกว่าผู้หญิง คิดเป็นร้อยละ 68.02 ต่อ 31.98 และทุกสาขาวิชาเป็นฝ่ายมากกว่าผู้หญิง ในสัดส่วนที่มีผู้ชายสูงกว่าผู้หญิงมาก คือ สาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีมีสัดส่วนผู้ชายต่อผู้หญิงร้อยละ 76.50 ต่อ 23.50 ซึ่งสูงที่สุด รองลงมา คือ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีสัดส่วนผู้ชายต่อผู้หญิงร้อยละ 68.41 ต่อ 31.59 และสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มีสัดส่วนผู้ชายต่อผู้หญิง ร้อยละ 61.85 ต่อ 38.15 เมื่อพิจารณาความแตกต่างชายหญิงในแต่ละสาขาวิชา มีดังนี้

1. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เป็นสาขาที่ผู้ชายมากกว่าผู้หญิงอยู่ในสัดส่วนที่สูงมากในทุกกลุ่มวิชา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เป็นผู้ชายร้อยละ 69.84 ผู้หญิงร้อยละ 30.16 พิจารณาเป็นรายสาขาวิชา พบว่า มีสาขาวิชาจุลชีววิทยาและพฤกษศาสตร์เพียง 1 สาขาที่มีผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย สำหรับสาขาอื่นเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงทั้งสิ้นและมีสัดส่วนผู้ชายสูงกว่าผู้หญิงมาก กลุ่มวิชาวิศวกรรมศาสตร์ และกลุ่มวิชาเกษตรศาสตร์ เป็นกลุ่มที่มีสัดส่วนผู้ชายสูงกว่าผู้หญิงมากอีกกลุ่มหนึ่ง คือ ร้อยละ 94.00 ต่อ 6.00 ในสายวิศวกรรมศาสตร์และ 73.07 ต่อ 26.93 ในสายเกษตรศาสตร์ พิจารณาเป็นรายวิชาในสาขานี้ พบว่า ทุกสาขาวิชาเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงทั้งสิ้น โดยเฉพาะสาขาพืชไร่ ประมง และการจัดการดิน สำหรับสาขาวิชาสัตวแพทยศาสตร์ มีสัดส่วนผู้ชายกับผู้หญิงไม่ต่างกันมากเช่นเดียวกับสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คือมีผู้ชายสูงกว่าผู้หญิงเพียงเล็กน้อย

2. สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นสาขาที่มีจำนวนผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์มากที่สุดถึง 394 คน ในภาพรวมมีสัดส่วนผู้ชายมากกว่าผู้หญิง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายสาขา พบว่า เป็นสาขาที่มีผู้หญิงในสัดส่วนสูงมากถึงร้อยละ 100.00 คือ สาขาพยาบาลศาสตร์ และสาขาทันตแพทยศาสตร์ มีสัดส่วนผู้หญิงมากกว่าผู้ชายถึงร้อยละ 66.67 ในขณะที่สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬาและพลศึกษาเป็นผู้ชายถึงร้อยละ 100.00 สาขาแพทยศาสตร์เป็นผู้ชายร้อยละ 68.41 และสาขาเภสัชศาสตร์เป็นผู้ชายร้อยละ 58.33 ต่างจากผู้หญิงซึ่งมีร้อยละ 31.59 ในสาขาแพทยศาสตร์และร้อยละ 41.67 ในสาขาเภสัชศาสตร์ตามลำดับ

3. สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เป็นสาขาที่มีสัดส่วนผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในภาพรวม แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชา พบว่า มีบางสาขาวิชาที่มีสัดส่วนผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ได้แก่ ครุศาสตร์ เป็นผู้หญิงร้อยละ 52.94 อักษรศาสตร์ เป็นผู้หญิงร้อยละ 60.47 จิตวิทยา เป็นผู้หญิงร้อยละ 80.00 บรรณารักษศาสตร์ เป็นผู้หญิงร้อยละ 100 การบัญชี การตลาด บริหารธุรกิจเป็นผู้หญิงร้อยละ 70.00 ในขณะที่มีบางสาขามีสัดส่วนผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในระดับสูงมาก ได้แก่ ศิลปกรรมศาสตร์ เป็นผู้ชายร้อยละ 84.21 นิติศาสตร์ เป็นผู้ชายร้อยละ 83.33 การพัฒนาลังคมเป็นผู้ชายร้อยละ 87.50 รัฐศาสตร์ เป็นผู้ชายร้อยละ 100.00 การบริหารรัฐกิจและรัฐประศาสนศาสตร์ เป็นผู้ชายร้อยละ 93.33 นิเทศศาสตร์ สังคมวิทยา และภูมิศาสตร์ เป็นผู้ชายร้อยละ

66.67 ร้อยละ 62.50 และร้อยละ 57.14 ตามลำดับ สาขานี้มีลักษณะคล้ายกับสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพที่บางรายสาขามีสัดส่วนผู้ชายและผู้หญิงแตกต่างกันอย่างมาก

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีในทุกสาขาวิชาเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วนที่สูงมาก เนื่องจากเป็นสาขาวิชาที่มีจำนวนอาจารย์ผู้ชายมากกว่าอาจารย์ผู้หญิง สำหรับสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพและสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ แม้ว่าในภาพรวมมีสัดส่วนผู้ชายมากกว่าผู้หญิง แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายสาขาวิชาพบว่า บางสาขาวิชาที่มีสัดส่วนผู้ชายกับผู้หญิงต่างกันอย่างมากเห็นได้ชัดเจน เช่น พยาบาลศาสตร์ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศ เป็นผู้หญิงร้อยละ 100.00 ในขณะที่วิทยาศาสตร์การกีฬา พลศึกษา และรัฐศาสตร์ เป็นผู้ชายร้อยละ 100 นอกจากนี้ ยังมีบางสาขาวิชาที่มีผู้หญิงอยู่ในสัดส่วนที่สูงมาก ได้แก่ จิตวิทยา การบัญชี และบางสาขาวิชาที่มีผู้ชายอยู่ในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้หญิงมาก ได้แก่ ศิลปกรรมศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การพัฒนาลังคม การบริหารรัฐกิจ เป็นต้น สาขานี้มีความแตกต่างหญิงชายอย่างเด่นชัด

ตารางที่ 7 ระดับการศึกษาสูงสุดและสถานที่จบการศึกษของผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการระดับศาสตราจารย์ (ต่อ)

ที่	สาขาวิชา	รวม ทั้งสิ้น	ชาย						หญิง					
			ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก		ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก	
			ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ
			รวม		รวม		รวม		รวม		รวม		รวม	
2.	1.4.1 พืชสวน พืชไร่ ป่าไม้ โรคพืช	27	0	0	1	1	0	19	0	0	2	1	0	3
	1.4.2 ประมง กุ้ง ปลา สัตว์บาล โรคสัตว์	17	0	0	1	0	0	12	0	0	0	1	0	3
	1.4.3 สัตวแพทยศาสตร์	11	0	0	0	0	0	6	0	0	1	2	0	2
	1.4.4 การจัดการดิน พัฒนาผู้นำ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการเกษตร	23	0	0	0	1	0	16	0	0	0	0	0	6
	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	394	0	0	63	130	5	65	0	0	40	53	5	33
3.	2.1 แพทยศาสตร์	-	0	0	23.95	49.43	1.91	24.71	0	0	30.53	40.46	3.82	25.19
	2.2 ทันตแพทยศาสตร์	364	0	0	61	125	5	58	0	0	39	46	4	26
	2.3 เภสัชศาสตร์	12	0	0	1	3	0	0	0	0	0	7	0	1
	2.4 พยาบาลศาสตร์	12	0	0	1	1	0	5	0	0	1	0	0	4
	2.5 พลศึกษา	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2
3.	สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	194	0	0	6	18	2	94	0	0	0	0	0	0
		-	0	0	5.00	15.00	1.67	78.33	0	0	0	36.49	2.70	60.81
	3.1 ครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์	34	0	0	1	2	0	13	0	0	0	8	8	10
														18

ตารางที่ 7 ระดับการศึกษาสูงสุดและสถานที่จบการศึกษาของผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการระดับศาสตราจารย์ (ต่อ)

ที่	สาขาวิชา	รวม ทั้งสิ้น	ระดับการศึกษาสูงสุดและสถานที่จบการศึกษา												
			ชาย						หญิง						
			ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก		รวม	ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก	
			ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ		ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ
	3.2 อักษรศาสตร์ ศิลปศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ศาสนา ปรัชญา 3.3 ศิลปกรรมศาสตร์ ดุริยางคศาสตร์ วิจารณ์ ศิลป์ นาฏศิลป์ 3.4 นิติศาสตร์ 3.5 เศรษฐศาสตร์ 3.6 จิตวิทยา 3.7 บรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศ 3.8 การบัญชี บริหารธุรกิจการตลาด 3.9 การพัฒนาสังคม การพัฒนาชุมชน ประชากรศาสตร์ 3.10 รัฐศาสตร์ 3.11 นิเทศศาสตร์ 3.12 การบริหารรัฐกิจ รัฐประศาสนศาสตร์ 3.13 ภูมิศาสตร์	43 19 12 14 5 3 10 8 13 3 15 7	0 0 0												

302

302

302

จากตารางที่ 7 แสดงจำนวนผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ทั้ง 3 สาขาวิชาจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุดและสถานที่จบการศึกษา พบว่า ส่วนมากจบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศเป็นผู้ชายร้อยละ 53.36 มากกว่าผู้หญิงซึ่งมีร้อยละ 43.65 รองลงมาเป็นผู้จบการศึกษาระดับปริญญาโทจากต่างประเทศ เป็นผู้ชายร้อยละ 30.78 เป็นผู้หญิงร้อยละ 35.72 ต่อมาเป็นผู้จบการศึกษาระดับปริญญาโทภายในประเทศ เป็นผู้ชายร้อยละ 13.62 เป็นผู้หญิงร้อยละ 17.06 มีจำนวนน้อยที่จบปริญญาเอกภายในประเทศ คือ ผู้ชายร้อยละ 2.24 และผู้หญิงร้อยละ 3.57 ทั้งนี้เป็นเพราะระดับปริญญาเอกภายในประเทศมีการเปิดสอนไม่นานและยังไม่กว้างขวางครอบคลุมในอีกหลายสาขา ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ทุกสาขาทั้งผู้ชายและผู้หญิง ไม่มีผู้ใดจบการศึกษาสูงสุดเพียงระดับปริญญาตรีเลยทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ กล่าวได้ว่าเป็นผู้จบการศึกษาสูงสุดอย่างน้อยระดับปริญญาโทขึ้นไป

เมื่อพิจารณาแต่ละสาขาวิชา พบว่า สาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีเป็นสาขาที่มีผู้จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศมากที่สุดทั้งผู้ชายและผู้หญิง คือ ผู้ชายคิดเป็นร้อยละ 83.00 และผู้หญิงคิดเป็นร้อยละ 68.08 เนื่องจากสาขานี้ยังมีการเปิดสอนในประเทศไทยไม่มาก จำเป็นที่ต้องพัฒนากำลังคนด้านนี้ด้วยการส่งไปศึกษาต่อต่างประเทศ เพราะยังไม่สามารถผลิตได้ในประเทศ รองลงมายังคงเป็นผู้จบการศึกษาระดับปริญญาโทจากต่างประเทศทั้งผู้หญิงและผู้ชาย คือ ผู้ชายร้อยละ 11.11 และผู้หญิงร้อยละ 21.28 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้จบจากต่างประเทศมากกว่าในประเทศ มีผู้จบปริญญาโทภายในประเทศ เป็นผู้ชายร้อยละ 2.62 เป็นผู้หญิงร้อยละ 6.38 ในขณะที่มีผู้จบปริญญาเอกในประเทศ เป็นผู้ชายร้อยละ 3.27 และเป็นผู้หญิงร้อยละ 4.26 ตามลำดับ ดังนั้น สาขานี้เป็นสาขาที่มีผู้ชายมากกว่าผู้หญิง และเป็นผู้จบการศึกษาระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศมากที่สุด

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพเป็นสาขาที่มีผู้จบการศึกษาระดับปริญญาโทจากต่างประเทศมากที่สุด คือ เป็นร้อยละ 49.43 เป็นผู้หญิงร้อยละ 40.46 รองลงมาเป็นผู้จบการศึกษาระดับปริญญาโทภายในประเทศ เป็นผู้ชายร้อยละ 23.95 ผู้หญิงร้อยละ 30.53 ในขณะที่มีผู้จบปริญญาเอกภายในประเทศน้อยที่สุด คือ เป็นผู้ชายร้อยละ 1.91 เป็นผู้หญิงร้อยละ 3.82 สาขานี้ส่วนมากเป็นกลุ่มวิชาชีพเฉพาะทาง ยังมีความแตกต่างหญิงชายอย่างเด่นชัด เช่น พยาบาลศาสตร์ เป็นผู้หญิงร้อยละ 100 ในขณะที่พลศึกษา เป็นผู้ชายร้อยละ 100 สาขาอื่นได้แก่ แพทยศาสตร์ เกษตรศาสตร์ เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง แต่ทันตแพทยศาสตร์เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย และในอดีตสาขานี้ยังไม่มีเปิดสอนระดับสูงในประเทศ การพัฒนาบุคลากรจึงต้องส่งไปศึกษาต่อในต่างประเทศทั้งระดับปริญญาโทและปริญญาเอก จึงมีผู้จบจากต่างประเทศมากกว่าในประเทศ

สำหรับสาขาสุดท้าย คือ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ซึ่งมีจำนวนผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์น้อยที่สุดในจำนวน 3 สาขาดังกล่าว พบว่า ส่วนมากเป็นผู้จบการศึกษาระดับปริญญา

ระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศทั้งผู้ชายและผู้หญิง คือ เป็นผู้ชายร้อยละ 78.33 เป็นผู้หญิงร้อยละ 60.81 รองลงมา คือ เป็นผู้ชายจบปริญญาโทจากต่างประเทศเป็นระดับการศึกษาสูงสุด คือ ร้อยละ 15.00 ในขณะที่เป็นผู้หญิงจบการศึกษาสูงสุดในระดับเดียวกันจากต่างประเทศมีถึงร้อยละ 36.49 และไม่มีผู้จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโทในประเทศ แต่ผู้ชายร้อยละ 5.00 จบการศึกษาระดับปริญญาโทในประเทศ สำหรับผู้จบการศึกษาระดับปริญญาเอกในประเทศ สาขานี้มีน้อยที่สุดเป็นผู้ชายร้อยละ 1.67 และผู้หญิงร้อยละ 2.70 สาขานี้มีความแตกต่างหญิงชายอย่างชัดเจนหลายสาขาเช่นเดียวกับวิทยาศาสตร์สุขภาพ ได้แก่ บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศ เป็นผู้หญิงร้อยละ 100.00 ในขณะที่รัฐศาสตร์เป็นผู้ชายร้อยละ 100.00 เช่นกัน สาขาที่มีสัดส่วนผู้หญิงมากกว่าผู้ชายอย่างมาก ได้แก่ อักษรศาสตร์ จิตวิทยา การบัญชี และสาขาที่มีสัดส่วนผู้ชายมากกว่าผู้หญิงอย่างมาก ได้แก่ ศิลปกรรมศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การพัฒนาสังคม การบริหารรัฐกิจ สำหรับสาขาอื่นไม่แตกต่างกันมาก สาขานี้มีเปิดสอนระดับปริญญาโทและปริญญาเอกภายในประเทศมากขึ้น และกว้างขวาง แต่ในอดีตยังไม่มีหรือมีไม่ครบทุกสาขา จึงมีผู้จบการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกจากต่างประเทศมากกว่าผู้จบการศึกษาในประเทศ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ในประเทศไทยเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในทุกสาขาวิชา จบการศึกษาระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศมากที่สุด รองลงมา คือ จบการศึกษาระดับปริญญาโทจากต่างประเทศ และปริญญาโทภายในประเทศ ตามลำดับ

ความก้าวหน้าทางวิชาการ: ตำแหน่งศาสตราจารย์ ระดับ 11

ตำแหน่งศาสตราจารย์เป็นตำแหน่งทางวิชาการที่สูงที่สุด โดยทั่วไปผู้ที่ดำรงตำแหน่งนี้ได้รับเงินเดือนสูงสุดอยู่ในระดับ 10 เท่านั้น หากผู้ใดมีผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่องระหว่างดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ เมื่อเงินเดือนถึงระดับ 11 สามารถนำผลงานทางวิชาการเสนอเพื่อพิจารณาประเมินตามหลักเกณฑ์ หากผ่านการประเมินจะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ ระดับ 11 ต่อไป ตำแหน่งนี้เรียกว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญพิเศษ หากเป็นระบบการบริหารงานบุคคลของภาครัฐที่ใช้ในการบริหารกระทรวง กรม กอง และส่วนราชการต่าง ๆ ในสายบริหาร คือ ตำแหน่งปลัดกระทรวง ซึ่งมีผู้ดำรงตำแหน่งเพียง 1 คน แต่สำหรับอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ตำแหน่งนี้มิได้มีการจำกัดจำนวนผู้ดำรงตำแหน่ง ผู้ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดสามารถก้าวเข้าสู่ตำแหน่งได้โดยตรง นับเป็นตำแหน่งที่แสดงถึงความก้าวหน้าทางวิชาการสูงสุดในการเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย

ในการเสนอผลงานขอประเมินเป็นผู้เชี่ยวชาญพิเศษ สำหรับตำแหน่งศาสตราจารย์ระดับ 11 ผู้เสนอต้องดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ระดับ 10 ได้รับเงินเดือนถึงขั้นระดับ 11 ได้ปฏิบัติหน้าที่ขณะดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ คือ มีภาระงานสอนย้อนหลัง 3 ปี มีงานวิจัย ตำรา หนังสือ

หรือผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่นตามข้อกำหนดและมีผลงานทางวิชาการเพิ่มขึ้นภายหลังจากได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ ได้แก่ ผลงานวิจัยค้นคว้าใหม่หรืองานริเริ่มอย่างอื่นที่ยังผลให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ รวมทั้งมีความเป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการ หมายถึง มีผลงานทางวิชาการเป็นที่เชื่อถืออย่างกว้างขวาง มีผู้นำไปอ้างอิงในวารสารหรือตำราที่เชื่อถือได้ และเป็นที่ยอมรับนับถือในวงการวิชาการ หรือวิชาชีพสาขานั้น ๆ เช่น การได้รับเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ หรือเป็นที่ปรึกษาเฉพาะด้าน หรือการเป็นผู้ได้รับรางวัลดีเด่นผลงานทางวิชาการ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2549: 8)

สำหรับความเป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการ เป็นการอ้างอิงในวารสาร ตำรา หรือหนังสือที่เป็นที่ยอมรับในวงการวิชาการ เป็นประโยชน์ทางวิชาการหรือวิชาชีพอย่างกว้างขวางจนเป็นที่ยอมรับในสาขาวิชาเดียวกัน ไม่นับหลักฐานที่มีการอ้างอิงตนเอง การอ้างอิงในวิทยานิพนธ์ของศิษย์ที่ตนทำหน้าที่ควบคุม หรือที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ การอ้างอิงในเอกสารคำสอนและเอกสารประกอบการสอน (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545: 1) ดังนั้น ผู้ที่ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ระดับ 11 ได้ต้องเป็นผู้มีผลงานทางวิชาการเป็นที่ยอมรับนำไปอ้างอิงอย่างกว้างขวาง

เนื่องจากผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ระดับ 11 คือ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางวิชาการในระดับสูงสุดของสายวิชาการ ตำแหน่งจึงเป็นตำแหน่งที่แสดงถึงความก้าวหน้าในอาชีพอาจารย์มหาวิทยาลัยประการหนึ่ง อันเป็นความก้าวหน้าทางวิชาการ ผู้ดำรงตำแหน่งนี้นอกจากได้รับการปรับฐานเงินเดือนขึ้นไปปรับเงินเดือนระดับ 11 ยังได้รับเงินประจำตำแหน่งวิชาการ 15,600 บาท ต่อเดือน ได้รับการพิจารณาให้ขยายเวลาราชการเพื่อทำหน้าที่สอน วิจัย ในสาขาที่เชี่ยวชาญ เมื่อรับราชการจนถึงอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ สามารถขอขยายเวลารับราชการต่อไปจนถึงอายุครบ 65 ปีบริบูรณ์ได้หากมีสุขภาพดี มีผลงานทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง และผ่านการพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนด ตำแหน่งนี้ยังมีจำนวนน้อยจากการจัดทำทำเนียบศาสตราจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ในปี พ.ศ. 2547 พบว่า มีจำนวนศาสตราจารย์ ระดับ 11 ทั้งสิ้นรวม 187 คน เป็นผู้หญิง 43 คน และผู้ชาย 144 คน กล่าวคือ เป็นผู้หญิงประมาณ 1 ใน 4 ของจำนวนทั้งหมด สามารถแบ่งการพิจารณาตามคุณสมบัติแต่ละด้านตามตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ตำแหน่งศาสตราจารย์ ระดับ 11 จำแนกตามสาขาวิชาและเพศ

ที่	สาขาวิชา	ศาสตราจารย์ ระดับ 11			
		รวม	เพศ		สัดส่วนชายต่อหญิง
			ชาย	หญิง	
1.	วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	51	45	6	88.24 : 11.76
	1.1 วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ	21	21	0	100.00 : 0
	1.1.1 เคมี	4	4	0	100.00 : 0
	1.1.2 ชีวเคมี	5	5	0	100.00 : 0
	1.1.3 ชีววิทยา	3	3	0	100.00 : 0
	1.1.4 ฟิสิกส์ พลังงาน	4	4	0	100.00 : 0
	1.1.5 วิทยาศาสตร์ทางทะเล วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม	3	3	0	100.00 : 0
	1.1.6 พฤกษศาสตร์	2	2	0	100.00 : 0
	1.2 วิศวกรรมศาสตร์	9	9	0	100.00 : 0
	1.3 สถาปัตยกรรมศาสตร์	2	1	1	50.00 : 50.00
	1.4 เกษตรศาสตร์ ประมง วनศาสตร์	19	14	5	73.68 : 26.32
	สัตวแพทยศาสตร์				
	1.4.1 พืชไร่ พืชสวน ป่าไม้ โรคพืช	6	4	2	66.67 : 33.33
	1.4.2 ประมง ภูมิวิทยา สัตวบาล โรคสัตว์	4	3	1	75.00 : 25.00
	1.4.3 สัตวแพทยศาสตร์	3	2	1	66.67 : 33.33
	1.4.4 การจัดการดิน พัฒนาลุ่มน้ำ	6	5	1	83.33 : 16.67
2.	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	111	83	28	74.78 : 25.22
	2.1 แพทยศาสตร์	110	82	28	74.55 : 25.45
	2.2 เกษตรศาสตร์	1	1	0	100.00 : 0
3.	สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	25	16	9	64.00 : 36.00
	3.1 ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์	2	1	1	50.00 : 50.00
	3.2 อักษรศาสตร์ ศิลปศาสตร์	5	2	3	40.00 : 60.00
	3.3 ศิลปกรรมศาสตร์	2	1	1	50.00 : 50.00
	3.4 นิติศาสตร์	2	2	0	100.00 : 0
	3.5 เศรษฐศาสตร์	4	3	1	75.00 : 25.00
	3.6 จิตวิทยา	1	0	1	0 : 100.00
	3.7 บรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศ	1	0	1	0 : 100.00
	3.8 รัฐศาสตร์	7	7	0	100.00 : 0
	3.10 สังคมวิทยา มานุษยวิทยา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์	1	0	1	0 : 100.00
	รวมทั้งสิ้น (1 + 2 + 3)	187	144	43	77.00 : 23.00

ที่มา: คำนวณจาก สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหาร ทบวงมหาวิทยาลัย, 2547.

จากตารางที่ 8 แสดงจำนวนผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ ระดับ 11 ในประเทศไทย จำแนกตามเพศและสาขาวิชา พบว่า เป็นผู้หญิงร้อยละ 23.00 เป็นผู้ชายจำนวนมากกว่า คือ ร้อยละ 77.00 ทุกสาขาวิชาเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วนที่สูงมากโดยเฉพาะสาขาวิชา วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เป็นผู้ชายร้อยละ 88.24 สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นผู้ชายร้อยละ 74.78 และสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เป็นผู้ชายร้อยละ 64.00 ตามลำดับ เมื่อพิจารณา ความแตกต่างหญิงชายตามสาขาวิชา พบว่า มีความแตกต่างอย่างชัดเจน ดังนี้

1. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี พบว่า เป็นสาขาที่มีสัดส่วนผู้หญิงน้อยที่สุดในทุกสาขาวิชา โดยเฉพาะสาขาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และวิศวกรรมศาสตร์ ไม่มีผู้หญิงดำรงตำแหน่ง ศาสตราจารย์ระดับ 11 เลย สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มีเพียง 1 คน และสาขาเกษตรศาสตร์ มีจำนวน 5 คน โดยที่สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์มีสัดส่วนผู้ชายและผู้หญิงเท่ากัน คือ ร้อยละ 50 แต่สาขาเกษตรศาสตร์ ทุกสายสาขาวิชาเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงทั้งสิ้น เนื่องจากสาขานี้มีจำนวน อาจารย์ผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วนที่สูงมาก ทำให้ผู้ชายมีความก้าวหน้าในอาชีพมากอย่าง เด่นชัด ด้วยเหตุนี้จึงมีแผนพัฒนาสตรีให้เพิ่มสัดส่วนผู้หญิงเข้าศึกษาสายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี มากขึ้น เป็นนโยบายชัดเจนในการส่งเสริมให้ผู้หญิงมีความก้าวหน้าในสาขาวิชาด้านนี้มากกว่าเดิม (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ, 2540: 5)

2. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ พบว่า เป็นสาขาที่มีผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ ระดับ 11 มากที่สุดในจำนวน 3 สาขาวิชา และมีสัดส่วนผู้ชายสูงกว่าผู้หญิงมากเช่นกัน สาขา เกษตรศาสตร์ ไม่มีผู้หญิงดำรงตำแหน่งนี้เลย สำหรับสาขาแพทยศาสตร์มีจำนวนรวมสูงมากกว่า สาขาอื่น ขณะเดียวกันผู้หญิงที่ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ ระดับ 11 ในสาขาแพทยศาสตร์มี จำนวนสูงมากกว่าสาขาอื่นด้วย กล่าวได้ว่า เป็นสาขาวิชาที่ผู้หญิงมีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ มากกว่าสาขาอื่นอย่างมาก

3. สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ พบว่า เป็นสาขาที่มีผู้ดำรงตำแหน่งระดับนี้ น้อยที่สุดในจำนวน 3 สาขาวิชา มีสัดส่วนผู้ชายสูงกว่าผู้หญิงประมาณ 2 ใน 3 เมื่อพิจารณาเป็น รายวิชา พบว่า มีความแตกต่างหญิงชายอีกหลายประการ อาทิ สาขาวิชาที่มีสัดส่วนผู้ชายและ ผู้หญิงเท่ากัน คือ ร้อยละ 50.00 ได้แก่ ครุศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ สาขาที่มีสัดส่วนผู้ชาย มากกว่าผู้หญิงถึงร้อยละ 100.00 ได้แก่ นิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ ในขณะที่สาขาวิชาที่มีสัดส่วน ผู้หญิงมากกว่าผู้ชายถึงร้อยละ 100.00 ได้แก่ จิตวิทยา บรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศ สังคมวิทยา สำหรับอักษรศาสตร์มีสัดส่วนผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย คือ ร้อยละ 60.00 เศรษฐศาสตร์มีสัดส่วน ผู้ชายมากกว่าผู้หญิง คือ ร้อยละ 75.00 สาขานี้มีการกระจายตัวของผู้หญิงมากกว่าสาขาวิชาอื่น และมีสัดส่วนผู้หญิงดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ระดับ 11 มากที่สุด โดยเฉพาะสาขาอักษรศาสตร์ จิตวิทยา บรรณารักษศาสตร์ และสังคมวิทยา เป็นสาขาที่มีจำนวนผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย จึงเป็น สาขาที่ทำให้ผู้หญิงมีโอกาสก้าวหน้าในอาชีพได้มากกว่าสาขาอื่น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ตำแหน่งศาสตราจารย์ ระดับ 11 เป็นตำแหน่งทางวิชาการระดับสูงสุดของอาชีพอาจารย์มหาวิทยาลัย แต่ผู้เข้าสู่ตำแหน่งนี้มีจำนวนน้อย เพราะต้องมีผลงานทางวิชาการมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน และต้องผ่านการประเมินในระดับผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ตำแหน่งนี้มีความแตกต่างระหว่างชายกับหญิงในสัดส่วนที่ต่างกันมาก คือ ร้อยละ 77.00 เป็นผู้ชายและร้อยละ 23.00 เป็นผู้หญิง นอกจากนี้ ทุกสาขาวิชายังมีสัดส่วนผู้ชายมากกว่าผู้หญิง โดยเฉพาะสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีเป็นชายร้อยละ 100.00 ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและวิศวกรรมศาสตร์ ด้านสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีสัดส่วนผู้หญิงในสาขาแพทยศาสตร์ ร้อยละ 25.45 ซึ่งมากกว่าสาขาอื่นทั้งหมด สำหรับสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ แม้มีสัดส่วนผู้ชายสูงกว่าผู้หญิงโดยรวม แต่ในบางสาขาผู้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้หญิงร้อยละ 100.00 เช่น จิตวิทยา บรรณารักษศาสตร์ ขณะเดียวกันมีบางสาขาที่ผู้ดำรงตำแหน่งเป็นชายร้อยละ 100.00 เช่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จึงเป็นสาขาที่มีความหลากหลายมากกว่า 2 สาขาแรก

ตารางที่ 9 จำนวนผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ ระดับ 11 จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุดและสถานที่จบ

ที่	รวม ทั้ง สิ้น	ระดับการศึกษา														
		ชาย						หญิง								
		ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก		รวม		ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก		
		ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	
1.	วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี	0	0	0	1	0	44	45	0	0	0	2	1	0	3	6
	-	0	0	0	2.22	0	97.78	100.00	0	0	0	33.33	16.67	0	50.00	100.00
	1.1 วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ	0	0	0	0	0	21	21	0	0	0	0	0	0	0	0
	1.1.1 เคมี	0	0	0	0	0	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0
	1.1.2 ชีวเคมี	0	0	0	0	0	5	5	0	0	0	0	0	0	0	0
	1.1.3 ชีววิทยา	0	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0
	1.1.4 ฟิสิกส์ พลังงาน	0	0	0	0	0	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0
	1.1.5 วิทยาศาสตร์ทางทะเล วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม	0	0	0	0	0	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0
	1.1.6 พฤษศาสตร์	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0
	1.2 วิศวกรรมศาสตร์	0	0	0	0	0	9	9	0	0	0	0	0	0	0	0
	1.3 สถาปัตยกรรมศาสตร์	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0

ตารางที่ 9 จำนวนผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ ระดับ 11 จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุดและสถานที่จบ (ต่อ)

วุฒิ	รวม ทั้งสิ้น	ระดับการศึกษา									
		ชาย					หญิง				
		ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก		ปริญญาตรี		ปริญญาโท	
		ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ
	1.4 เกษตรศาสตร์ ประมง วนศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์	0	0	0	1	0	13	0	0	0	0
	1.4.1 ฟิชเอร์รี่ พืชสวน ป่าไม้ โรคพืช	0	0	0	0	0	4	0	0	0	1
	1.4.2 ประมง กัญญาสัตตบาล โรคสัตว์	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0
	1.4.3 สัตวแพทยศาสตร์	0	0	0	0	0	2	0	0	0	1
	1.4.4 การจัดการดิน วัฒนานุ่มน้ำ	0	0	0	1	0	4	0	0	0	1
2.	วิทยาศาสตร์สุขภาพ	0	0	13	25	7	38	0	0	9	10
		0	0	15.66	30.12	8.44	45.78	0	0	32.14	35.72
	2.1 แพทยศาสตร์	0	0	13	25	7	37	0	0	9	10
	2.2 เกษตรศาสตร์	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
3.	สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	0	0	1	2	0	13	0	0	1	7
		0	0	6.25	12.50	0	81.25	0	0	11.11	77.78
	3.1 คุรุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
	3.2 อักษรศาสตร์ ศิลปศาสตร์	0	0	1	0	0	1	0	0	0	2
	3.3 ศิลปกรรมศาสตร์	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1

ตารางที่ 9 จำนวนผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ ระดับ 11 จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุดและสถานที่จบ (ต่อ)

ที่	รวม ทั้ง สิ้น	ระดับการศึกษา									
		นาย					หญิง				
		ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก		ปริญญาตรี		ปริญญาโท	
		ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ	ใน ประเทศ	ต่าง ประเทศ
3.4 นิติศาสตร์	2	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0
3.5 เศรษฐศาสตร์	4	0	0	0	0	3	0	0	0	1	0
3.6 จิตวิทยา	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
3.7 บริหารการศึกษาศาสตร์ และสารสนเทศ	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
3.8 รัฐศาสตร์	7	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0
3.9 สังคมวิทยา มานุษยวิทยา สังคมสงเคราะห์ศาสตร์	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
รวมทั้งสิ้น (1+2+3)	187	0	0	14	28	7	95	0	0	11	20
ร้อยละ	-	0	0	9.72	19.44	4.86	65.98	0	0	25.58	46.51

ที่มา: คำนวณจาก สำนักส่งเสริมและพัฒนาาระบบบริหาร ทบวงมหาวิทยาลัย, 2547.

จากตารางที่ 9 แสดงจำนวนผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ระดับ 11 จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุดและสถานที่จบการศึกษา พบว่า ส่วนมากเป็นผู้ชาย จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศร้อยละ 65.98 รองลงมาเป็นผู้จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโทจากต่างประเทศร้อยละ 19.44 จบปริญญาโทภายในประเทศร้อยละ 9.72 และจบปริญญาเอกภายในประเทศ ร้อยละ 4.86 ตามลำดับ สำหรับผู้หญิงมีจำนวนน้อยกว่าผู้ชายมาก จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศ ร้อยละ 46.51 รองลงมา คือ จบระดับปริญญาโททั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ มีจำนวนเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 25.58 และจบปริญญาเอกภายในประเทศน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.33

เมื่อพิจารณาเป็นสาขาวิชา พบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ระดับ 11 ในสาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี มีจำนวนผู้จบการศึกษาระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศมากที่สุด โดยเฉพาะผู้ชายในกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และสัตวแพทยศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 97.78 สำหรับผู้หญิงจบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศในสาขาเกษตรศาสตร์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.00

สาขาต่อมา คือ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีผู้จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศเป็นชายมากกว่าหญิง คือ ร้อยละ 45.78 ต่อ 35.72 แต่เป็นสาขาที่มีผู้จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโทจากต่างประเทศเป็นจำนวนมากที่สุดทั้งผู้ชายและผู้หญิง คือ ผู้ชายคิดเป็นร้อยละ 30.12 และผู้หญิงคิดเป็นร้อยละ 32.14 สาขานี้เป็นสาขาที่มีผู้หญิงดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ระดับ 11 มากที่สุด โดยเฉพาะสาขาวิชาแพทยศาสตร์ เป็นสาขาที่มีผู้หญิงจบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศและจบปริญญาโททั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศมีสัดส่วนที่สูงกว่าสาขาอื่นมาก

สำหรับสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เป็นสาขาที่มีผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ระดับ 11 น้อยที่สุด ผู้ดำรงตำแหน่งส่วนมากเป็นผู้ชาย จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 81.25 รองลงมา คือ จบปริญญาโทจากต่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 12.50 ผู้หญิงจบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 77.78 เป็นสาขาที่มีความหลากหลายและมีความโดดเด่นในความแตกต่างหญิงชายอย่างมาก เพราะบางสาขาวิชา มีผู้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ชายร้อยละ 100.00 ได้แก่ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และมีบางสาขาผู้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้หญิงร้อยละ 100.00 ได้แก่ จิตวิทยา บรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศ สังคมวิทยา เป็นต้น ขณะเดียวกันบางสาขาวิชามีสัดส่วนผู้ชายและผู้หญิงเท่ากัน คือ ร้อยละ 50.00 จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศเท่ากัน ได้แก่ ครุศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ บางสาขามีสัดส่วนผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ได้แก่ เศรษฐศาสตร์ และบางสาขามีสัดส่วนผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ได้แก่ อักษรศาสตร์ จึงเป็นสาขาที่มีการกระจายความแตกต่างหญิงชายมากกว่าสาขาอื่น

กล่าวโดยสรุป ตำแหน่งศาสตราจารย์ระดับ 11 เป็นตำแหน่งทางวิชาการระดับสูงสุด แต่มีผู้ดำรงตำแหน่งน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการระดับอื่น ตำแหน่งนี้ส่วนมากเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในสัดส่วนที่สูงมากและเป็นผู้จบการศึกษาระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศมากกว่าระดับอื่นในทุกสาขาวิชา ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีเลย ทั้งจบจากภายในประเทศและจากต่างประเทศ บางสาขา เช่น วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีไม่มีผู้หญิงดำรงตำแหน่งนี้เลย ขณะที่สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีสัดส่วนผู้หญิงดำรงตำแหน่งนี้มาก และสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มีความแตกต่างระหว่างหญิงชายที่ดำรงตำแหน่งนี้อย่างชัดเจน จึงเป็นตำแหน่งที่แสดงความแตกต่างหญิงชายและความก้าวหน้าในอาชีพอาจารย์มหาวิทยาลัยอย่างเด่นชัดกว่าตำแหน่งอื่น

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ความแตกต่างหญิงชายและความก้าวหน้าในอาชีพอาจารย์มหาวิทยาลัยจากเอกสารรายงานประจำปี และการจัดทำรายงาน การจัดทำทำเนียบผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการของทบวงมหาวิทยาลัย หรือสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในปัจจุบัน เพื่อศึกษากำลังคนในภาพรวมของมหาวิทยาลัยของรัฐ จำแนกตามเพศ สังกัด สาขาวิชา วุฒิการศึกษา สถานที่จบการศึกษา ความก้าวหน้าในอาชีพ ตำแหน่งทางบริหาร และตำแหน่งทางวิชาการ โดยเฉพาะตำแหน่งศาสตราจารย์ และตำแหน่งศาสตราจารย์ ระดับ 11 ซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดทางวิชาการได้ข้อสรุป ดังนี้

ด้านจำนวนอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งเป็นข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาประเภทหนึ่ง ได้รับการบรรจุแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นผู้สอน วิจัย และบริการวิชาการ มีจำนวนอาจารย์ผู้หญิงมากกว่าอาจารย์ผู้ชายเกือบทุกแห่ง เมื่อจำแนกตามสาขา 3 สาขา ปรากฏว่าสาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เป็นสาขาที่มีจำนวนอาจารย์มากที่สุดและเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นสาขาที่มีจำนวนอาจารย์น้อยที่สุดและเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย สาขาสุดท้าย คือ สาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เป็นสาขาที่มีจำนวนอาจารย์มากเป็นอันดับสองและเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย สาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เป็นสาขาที่มีอาจารย์ผู้ชายมากที่สุด และสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เป็นสาขาที่มีอาจารย์ผู้หญิงมากที่สุด

ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ พบว่า การดำรงตำแหน่งบริหารในมหาวิทยาลัยมีความแตกต่างหญิงชายเป็นอย่างมาก ตำแหน่งอธิการบดี มีผู้หญิงได้เคยดำรงตำแหน่งเพียง 5 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2548: 29) จาก 24 แห่ง และในขณะที่ทำการสำรวจมีผู้หญิงดำรงตำแหน่งเพียง 2 แห่งเท่านั้น สำหรับตำแหน่งบริหารอื่น ได้แก่ รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี รองคณบดี

ผู้อำนวยการศูนย์และสำนักต่าง ๆ เป็นผู้ชายดำรงตำแหน่งดังกล่าวมากกว่าผู้หญิงในทุกตำแหน่ง

ด้านการดำรงตำแหน่งทางวิชาการ พบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชายอย่างต่อเนื่องหลายปีติดกัน สัดส่วนผู้ดำรงตำแหน่งอาจารย์เข้าสู่ตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย แต่ในระดับสูงขึ้น คือ ตำแหน่งรองศาสตราจารย์และศาสตราจารย์เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ตำแหน่งรองศาสตราจารย์มีผู้หญิงสูงกว่าชายในบางปี แต่ตำแหน่งศาสตราจารย์เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงทุกปี ทั้งตำแหน่งรองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์มีสัดส่วนผู้ชายลดลงและมีสัดส่วนผู้หญิงเพิ่มขึ้นเนื่องจากมีจำนวนผู้เข้าสู่อาชีพอาจารย์เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชายเพิ่มขึ้นในแต่ละปี

พิจารณาเป็นสาขาวิชา พบว่า สาขาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีที่ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์และศาสตราจารย์ระดับ 11 เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในทุกตำแหน่ง สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพและสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มีผู้ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์เป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย แต่ตำแหน่งศาสตราจารย์และศาสตราจารย์ระดับ 11 เป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในทุกสาขา

พิจารณาตามลำดับการศึกษาสูงสุดและสถานที่จบการศึกษา พบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ระดับ 11 ส่วนมากเป็นผู้จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาเอกจากต่างประเทศ และเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงในทุกตำแหน่ง

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบว่า ผู้ชายเข้าสู่อาชีพอาจารย์มหาวิทยาลัยลดลง แต่ผู้หญิงเข้าสู่อาชีพนี้มากขึ้นในทุกปี จึงมีสัดส่วนการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการสูงขึ้นกว่าเดิมเช่นเดียวกัน การเข้าสู่ตำแหน่งบริหารยังคงเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ทั้งนี้จากงานวิจัยหลายเล่มสามารถนำมาสนับสนุนได้ว่า ผู้ชายมีความต้องการก้าวหน้าในการทำงาน มีความใฝ่ฝันในการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งสูงขึ้นมากกว่าผู้หญิง ในขณะที่ผู้หญิงจำนวนไม่น้อยยังมีทัศนคติในการทำงานว่าตำแหน่งบริหารนั้นเหมาะสมกับผู้ชายมากกว่า ผู้หญิงยังคงมีภารกิจส่วนตัว ต้องดูแลบ้านดูแลสมาชิกในครอบครัว ยังต้องปฏิบัติหน้าที่ในบ้านอยู่คู่ไปกับการทำงานนอกบ้าน เพราะเป็นหน้าที่ของผู้หญิงโดยตรง (อมรา พงศาพิชญ์, 2548: 34) จึงไม่ต้องการมีภารกิจเพิ่มขึ้นเกรงว่าจะทำได้ไม่ดีและเสียงานทั้ง 2 ด้าน ดังนั้น หากสนใจทำงานบริหาร ผู้หญิงยินดีรับตำแหน่งรองหรือผู้ช่วย โดยให้ผู้ชายดำรงตำแหน่งที่สูงกว่า แต่ภาระหน้าที่การเป็นรองหรือผู้ช่วยนั้นมีความสำคัญไม่น้อยกว่าตำแหน่งหลัก (เจนเนตร มณีนาถ และคณะ, 2547: 44) เมื่ออาชีพนี้มีผู้หญิงเข้าสู่ตำแหน่งมากกว่าผู้ชาย และเพิ่มขึ้นทุกปี จึงน่าจะเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่ได้พิจารณาว่าความแตกต่างหญิงชายในอนาคตมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไป ผู้หญิงมีโอกาสดำรงตำแหน่งทางบริหารและตำแหน่งทางวิชาการระดับสูงมากขึ้นอย่างแน่นอน เนื่องจากจำนวนที่มากขึ้น อีกทั้งไม่มีกฎหมายหรือข้อห้ามใดที่จำกัดเรื่องเพศ อันเป็นอุปสรรคต่อการทำงานในมหาวิทยาลัย เพียงแต่มีค่านิยมหรือทัศนคติเดิมบางส่วนเท่านั้นที่ยังไม่ยอมรับผู้หญิงโดยเฉพาะงานในตำแหน่ง

บริหาร (เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์, 2545: 54) แต่เมื่อผู้หญิงมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้น มีโอกาสทำงานนอกบ้านที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถส่วนตัวมากขึ้น ย่อมทำให้ผู้หญิงได้แสดงศักยภาพของตนให้เป็นที่ยอมรับในการทำงานในอาชีพของตนมากกว่าเดิม (สาวิตรี สุวรรณสถิตย์, 2541: 58) ดังนั้น บทบาทของผู้หญิงในการทำงานนอกบ้านจึงมีมากขึ้น และเปลี่ยนไปจากเดิม สังคมให้การยอมรับที่ความเหมาะสม ความรู้ ความสามารถ และความสำเร็จในงานมากกว่าเพศ (สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา, 2540: 28) ข้อมูลจากการสำรวจครั้งนี้ ควรเป็นข้อมูลที่ผู้ทำงานในมหาวิทยาลัยสามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนพัฒนากำลังคนในแต่ละสาขาวิชาให้สอดคล้องกับการพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาประเทศได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวงว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2547.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 121 ตอนพิเศษ 69 ก (10 พฤศจิกายน): 1-11.
- เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์. 2545. สตรีกับความเสมอภาค การพัฒนาและสันติภาพ. กรุงเทพมหานคร: มติชน
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี. 2540. ปฏิญญาปักกิ่ง และแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- เจนเนตร มณีนาถ และคณะ (แปล), เฮเลน ฟลิชเชอร์ (เรียบเรียง). 2547. ผู้หญิงเป็นหนึ่งในอยู่แล้ว. กรุงเทพมหานคร: รำไทยเพลส.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2537. รายงานประจำปี พ.ศ. 2536. กรุงเทพมหานคร: ศรีเมืองการพิมพ์.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2538. รายงานประจำปี พ.ศ. 2537. กรุงเทพมหานคร: ศรีเมืองการพิมพ์.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2539. รายงานประจำปี พ.ศ. 2538. กรุงเทพมหานคร: ศรีเมืองการพิมพ์.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2540. รายงานประจำปี พ.ศ. 2539. กรุงเทพมหานคร: ศรีเมืองการพิมพ์.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2541. รายงานประจำปี พ.ศ. 2540. กรุงเทพมหานคร: ศรีเมืองการพิมพ์.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2542. รายงานประจำปี พ.ศ. 2541. กรุงเทพมหานคร: ศรีเมืองการพิมพ์.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2543. ข้อมูลสารสนเทศศุดมศึกษา พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2544. ข้อมูลสารสนเทศศุดมศึกษา พ.ศ. 2543. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2545. ข้อมูลสารสนเทศศุดมศึกษา พ.ศ. 2544. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2546. ข้อมูลสารสนเทศศุดมศึกษา พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.

- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2547. **ข้อมูลสารสนเทศอุดมศึกษา พ.ศ. 2546**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2547. **จำนวนผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการระดับศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ**. กรุงเทพมหานคร: ทบวงมหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2547. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 121 ตอนพิเศษที่ 70 ก (12 พฤศจิกายน): 1-24.
- สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา. 2540. **ผู้หญิงไทย: สถานภาพและบทบาทที่เปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและการพัฒนา.
- สาวิตรี สุวรรณสถิตย์ และ ชลดา ปริญญานุสรณ์. 2541. สตรีและข้อพิจารณาในประเด็นความไม่เท่าเทียมทางเพศที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. **วารสารคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาฯ สหประชาชาติ**. เมษายน-กันยายน: 55-64.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2548. **รายงานประจำปี พ.ศ. 2547**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2548. **ทำเนียบศาสตราจารย์ของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2549. **เกณฑ์การเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2549. **รายงานประจำปี พ.ศ. 2548**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. 2529. **รายงานการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยประจำปี พ.ศ. 2528**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. 2531. **รายงานการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยประจำปี พ.ศ. 2530**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. 2532. **รายงานการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยประจำปี พ.ศ. 2531**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. 2533. **รายงานการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยประจำปี พ.ศ. 2532**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. 2534. **รายงานการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยประจำปี พ.ศ. 2533**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. 2535. **รายงานการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยประจำปี พ.ศ. 2534**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. 2536. **รายงานการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยประจำปี พ.ศ. 2535**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- อมรา พงศาพิชญ์ (บรรณาธิการ). 2548. **เพศสถานะและเพศวิถีในสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.